

KULTŪROS VERTYBIŲ APSAUGOS DEPARTAMENTO
PRIE LIETUVOS RESPUBLIKOS KULTŪROS MINISTERIJOS
2003 METŲ PROGRAMŲ VERTINIMAS

VALSTYBINIO AUDITO ATASKAITA

2004, Vilnius

TURINYS

Įvadas	2
Audito rezultatai	6
1. Departamento veiklos planavimo ir programų rengimo vertinimas	6
1.1. Strateginis planavimas	6
1.2. Programų rengimas	7
2. Programoms vykdyti skirtų lėšų panaudojimo vertinimas	14
3. Programų vykdymo kontrolės vertinimas	26
Apibendrintos išvados ir siūlymai	29
Priedai	31

LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBĖS KONTROLĖ

VALSTYBINIO AUDITO ATASKAITA

KULTŪROS VERTYBIŲ APSAUGOS DEPARTAMENTO PRIE LIETUVOS RESPUBLIKOS KULTŪROS MINISTERIJOS 2003 METŲ PROGRAMŲ VERTINIMAS

2004 m. kovo 31 d. Nr. 2010-24

Vilnius

IVADAS

Kultūros vertybių išsaugojimas – svarbus ir aktualus visuomenei klausimas. Tinkamai prižiūrimas, naudojamas, pažinimui prieinamas kultūros paveldas yra pagrindas išsaugojant ir puoselėjant nacionalinės kultūros tapatumą, gerinant tarptautinį Lietuvos įvaizdį, užtikrinant Lietuvos visuomenės kultūros tęstinumą.

Valstybės biudžeto lėšos, skiriamos kultūros vertybių apsaugos programoms, 1998 – 2002 metais mažėjo (žr. 1 diagrama). Nuo 2003 metų pradėjus didinti kultūros vertybių apsaugai skirtas valstybės biudžeto lėšas, svarbu įvertinti, ar šios lėšos naudojamos efektyviai, ar kultūros vertybių apsaugos valstybės valdymo institucija – Kultūros vertybių apsaugos departamentas prie Lietuvos Respublikos kultūros ministerijos (toliau – Departamentas) – tinkamai vykdo programas.

Audito tikslas – Kultūros vertybių apsaugos departamento programų vertinimas.

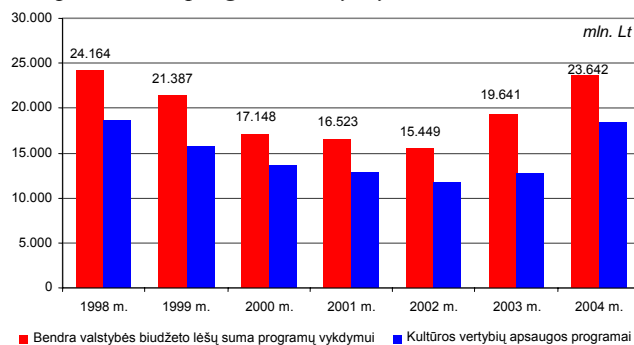
Audito uždaviniai:

1. Įvertinti Departamento vykdomų programų rengimą.
2. Įvertinti programoms vykdyti skirtų lėšų panaudojimą efektyvumo požiūriu.
3. Įvertinti programų vykdymo kontrolę.

Audituojamas laikotarpis – 2003 metai. Siekiant nustatyti bendras tendencijas, buvo analizuoti 2002 metų ir ankstesnių metų duomenys bei 2004 metų planai.

1 diagrama

Departamento programoms vykdyti 1998-2004 metais¹

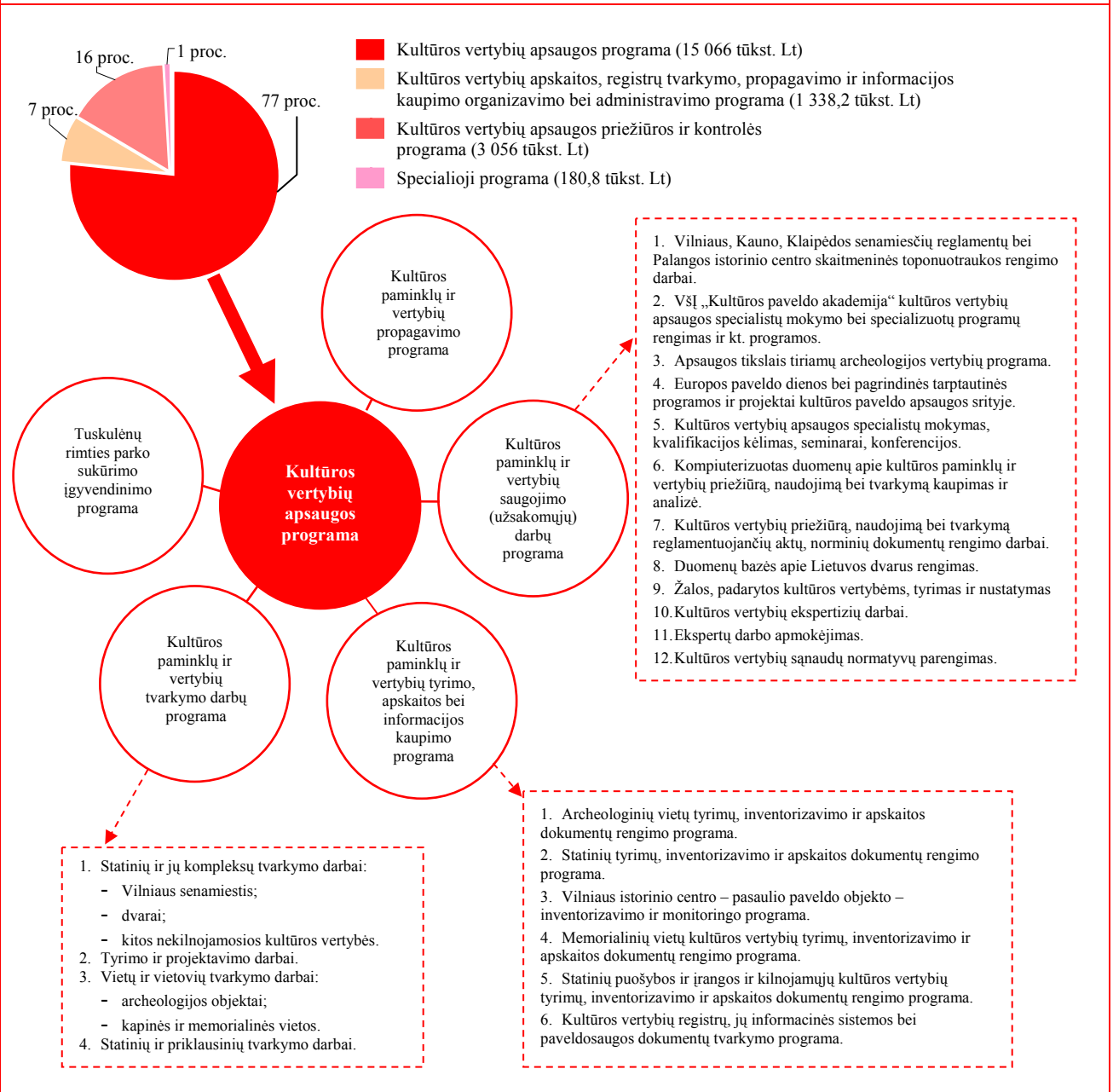

¹ Šaltinis – 1998-2003 metų Departamento veiklos ataskaitos, Kultūros ministerijos ir jos valdymo srities įstaigų vykdomų programų 2004 metų finansinis planas

Audito objektas – Kultūros vertybių apsaugos programa, kuriai 2003 metais buvo skirta 77 proc. visų Departamento programų lėšų (15 066 tūkst. Lt) ir Kultūros vertybių apskaitos, registrų tvarkymo, propagavimo ir informacijos kaupimo bei administravimo programa (1 338,2 tūkst. Lt), kuri yra glaudžiai susijusi su Kultūros vertybių apsaugos programa. 2003 metų Kultūros vertybių apsaugos programa suskirstyta į penkias dalis, kurios pavadintos programomis, o šios suskirstytos į dar smulkesnes dalis (žr. 1 pav.).

1 pav.

Departamento 2003 metais vykdytos programos (19 641 tūkst. Lt.)

Audito subjektas – Kultūros vertybių apsaugos departamentas prie Lietuvos Respublikos Kultūros ministerijos. Audituojamu laikotarpiu Departamento direktorė buvo D. Varnaitė.

Departamento misija² – išsaugoti kultūros paveldą kaip tautos savasties išlikimo garantą ir Lietuvos įvaizdžio formavimo priemonę bei padėti visuomenei jį pažinti. Kultūros vertybių apsaugos departamentas – valstybės institucija, atsakanti už kultūros paveldo perdavimą ateities kartoms.

Departamento strateginiai tikslai³:

1. Užtikrinti kultūros vertybių tinkamą apskaitą, saugojimą, tvarkymą bei kultūros paveldo pristatymą visuomenei.
2. Užtikrinti kultūros vertybių apskaitos, registrų tvarkymo, propagavimo bei informacijos apie kultūros paveldą kaupimo organizavimą bei administravimą.
3. Užtikrinti kultūros vertybių apsaugos priežiūrą ir kontrolę.
4. Užtikrinti išvežamų į užsienį kilnojamųjų kultūros vertybių ir antikvarinių daiktų kontrolę.

Departamentas turi struktūrinius ir teritorinius padalinius (žr. 2 pav.). Departamento vidutinis darbuotojų skaičius 2003 metais buvo 71.

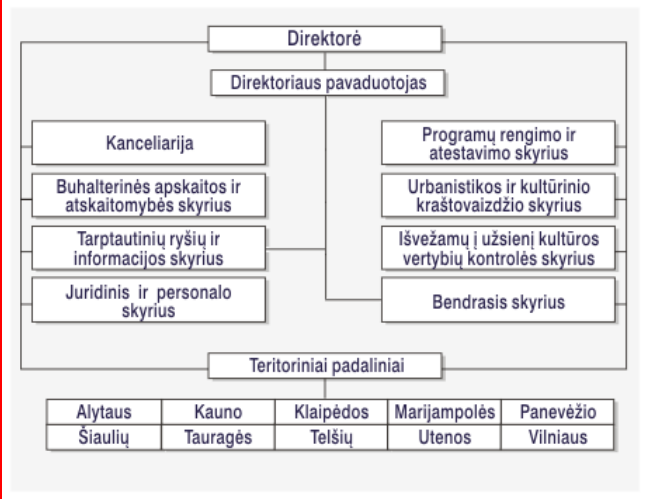
Audito subjekto veiklos aplinka.

Lietuvos Respublikos Vyriausybė pritarė Kultūros paveldosaugos sistemos pertvarkymo koncepcijai (toliau – Koncepcija)⁵, kurioje nurodyta, kad dabartinė šalies būklė nesudaro sąlygų įgyvendinti tarptautinį lygmenį atitinkančią kultūros paveldosaugos politiką. Kultūros paveldosaugos sistemos darbo trūkumai trukdo gauti investicijų, supriešina paminklosaugą ir verslą. *Svarbiausios atsilikimo priežastys, nurodytos Koncepcijoje:*

- kultūros paveldosaugos sistema yra uždara, žinybinė, jos valstybinis valdymas nėra integruotas į aplinkos apsaugą, teritorijų planavimą, statybas, nekilnojamojo turto naudojimo procesą;
- pernelyg paini įstatymų bazė. Įstatymų lydimųjų teisės aktų stoka suteikia galimybę valdininkams įvairiai interpretuoti tuos pačius teisės aktus;

2 pav.

Kultūros vertybių apsaugos departamento organizacinė struktūra⁴ (2003 metai)

² Departamento 2003 metų strateginis veiklos planas

³ Departamento 2003 metų strateginis veiklos planas

⁴ www.heritage.lt (Departamento interneto tinklalapis)

⁵ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001-03-13 nutarimas Nr. 288 „Dėl Kultūros paveldosaugos sistemos pertvarkymo koncepcijos“

- vangiai vykdomos valdymo ir kontrolės funkcijos, neracionaliai paskirstytos kultūros vertybių apsaugos ir tvarkymo funkcijos tarp ministerijų, apskričių ir vietos savivaldos institucijų, nėra bendros kultūros paveldosaugos valdymo ir reguliavimo sistemos;

- menkai tvarkoma kultūros vertybių apskaita, tinkamai neįteisinti jų apsaugos reikalavimai, todėl savininkai dažniausiai nežino, ką konkrečiai reikia saugoti, kenčia nuo baudų ir draudimų, kurie gali būti ir subjektyvūs;

- sunku išreikalauti, kad įstatymų pažeidėjai atnaujintų suniokotas kultūros vertybes.

Vienas iš Konceptijoje numatomų darbų etapų – parengti naują Lietuvos Respublikos nekilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos ir Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų įstatymų redakcijas, suderinti įstatymus. Iki audito pabaigos naujas Nekilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos įstatymas nebuvo patvirtintas. Šio įstatymo projekte numatyta, kad konkrečias nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos valstybinio administravimo funkcijas vykdys ir už vykdymą atsakys Kultūros paveldo departamento prie Kultūros ministerijos apskaitos, paveldotvarkos ir kontrolės tarnybos.

Įgyvendinant kultūros paveldosaugos sistemos tobulinimo kryptis, buvo numatyta parengti ilgalaikę kultūros vertybių išsaugojimo programą, kuri buvo patvirtinta Lietuvos Respublikos kultūros ministro įsakymu⁶. Šioje programoje nustatyti pagrindiniai kultūros vertybių saugojimo principai, kriterijai ir prioritetai 15-os metų laikotarpiui.

Audito procesas. Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės veiklos audito 1-ojo departamento direktoriaus R. Sanajevio 2003-12-12 pavedimu Nr. 2010-24 auditą atliko vyresnioji valstybinė auditorė (grupės vadovė) B. Rudienė, valstybiniai auditoriai M. Macijauskas ir N. Bryžachina. Auditas pradėtas 2003-12-12, baigtas 2004-03-31.

Audito ataskaitoje panaudoti duomenys gauti:

- Departamento Vilniaus ir Klaipėdos teritoriniuose padaliniuose (teritoriniai padaliniai atrinkti pagal didžiausią jų aptarnaujamose teritorijose esančių kultūros vertybių skaičių);

- Kultūros paveldo centre (toliau – Centras) – biudžetinėje materialiojo kultūros paveldo apskaitos ir tyrimo įstaigoje, kurios steigėjas yra Departamentas. Centras 2003 metais vykdė Kultūros vertybių apskaitos, registrų tvarkymo, propagavimo ir informacijos kaupimo organizavimo bei administravimo programą ir Kultūros vertybių apsaugos programos dalį.

Auditas atliktas vadovaujantis Valstybinio audito reikalavimais, Tarptautinės aukščiausiosios audito institucijos INTOSAI standartais.

Audito įrodymai gauti taikant skaičiavimo, patikrinimo (rašytinių dokumentų nagrinėjimo), apklausos (pokalbiai su darbuotojais, klausimynų pateikimas) ir analitinės procedūras.

Atlikdami auditą, laikėmės prielaidos, kad visi auditoriams pateikti dokumentai yra išsamūs ir galutiniai, o dokumentų kopijos atitinka originalus.

⁶ Lietuvos Respublikos kultūros ministro 2002-08-02 įsakymas Nr. 271 „Dėl ilgalaikės kultūros vertybių išsaugojimo programos patvirtinimo“

AUDITO REZULTATAI

1. DEPARTAMENTO VEIKLOS PLANAVIMO IR PROGRAMŲ RENGIMO VERTINIMAS

1.1. Strateginis planavimas

Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu⁷ patvirtintos Strateginio planavimo metodikos (*toliau – Metodika*) 38 p. nurodyta, kad institucijos programa rengiama įvertinus aplinką (išorės veiksniai) ir išteklius (vidaus veiksniai), suformulavus institucijos misiją, nustačius jos strateginius tikslus. Metodikos 39 p. nurodyta, kad institucijos programų tikslai turi atitikti aplinkos ir išteklių analizės išvadas, t.y. turi būti formuluojami atsižvelgiant į atitinkamus poreikius, sąlygas ir galimybes. 2003 metų Departamento strateginiame veiklos plane pateikta išteklių analizė, auditorių nuomone, yra nepakankama: organizacinės struktūros bei žmonių išteklių (etatu) analizė yra neišsami, neatlikta vidaus kontrolės sistemos ir apskaitos tinkamumo analizė, t.y. neįvertinti institucijos vidaus veiksniai, kurie galėjo neigiamai įtakoti tikslų pasiekimą bei numatomus rezultatus.

Departamento 2003 metų programos turi po vieną uždavinį ir vieną priemonę (žr. 1 pavyzdys). Siekiant, kad programų uždaviniai nurodytų vieną pagrindinį rezultatą, o priemonės nurodytų užsibrėžto uždavinio įgyvendinimo būdą (kaip numatyta Strateginio planavimo metodikos 2 ir 40 p.), auditorių nuomone, Departamento programų uždavinius ir priemones reikia suskaidyti, kiekvienam uždaviniui nurodyti konkrečias priemones, numatyti išlaidas atskiriems uždaviniams ir priemonėms.

1 pavyzdys							
Tikslo kodas	Programos kodas	Programos tikslo kodas	Uždavinio kodas	Priemonės kodas	Užd. vert. kriterijai	Programos pavadinimas	Išlaidos (tūkst. Lt)
01	01					Kultūros vertybių apsaugos programa	15 066
01	01	01				Užtikrinti kultūros vertybių tinkamą apskaitą, saugojimą, tvarkymą bei kultūros paveldo pristatymą visuomenei	15 066
01	01	01	01			Išaiškinti kultūros vertybes, jas inventorizuoti. Kaupti informaciją, nustatyti individualius apsaugos reglamentus. Tirti, konservuoti, restauruoti kultūros vertybes, likviduoti jų avarinę būklę, atlikti reikšmingiausių kultūros vertybių priešavarinius darbus. Propaguoti kultūros paveldą, kelti kultūros paveldo specialistų kvalifikaciją bei užtikrinti kultūros paveldo edukacinių programų vykdymą. Rengti norminę dokumentaciją, dalyvauti tarptautinėse programose ir projektuose kultūros paveldo apsaugos srityje.	15 066
01	01	01	01	01		2003 metais bus parengta dalis kultūros vertybių apskaitos dokumentų, tuo pačiu bus nurodyti kultūros vertybių saugojimo reikalavimai. Bus tęsiami vertingiausių ir reikšmingiausių kultūros vertybių ir kultūros paminklų išsaugojimo (tvarkymo) darbai. Visuomenei bus pateikta reikalinga informacija apie kultūros paveldą ir jo išsaugojimą, edukacinių programų vykdymą.	15 066
					x	Likviduojama kultūros vertybių avarinė ir priešavarinė būklė, atliekami jų tyrimo, konservavimo ir restauravimo darbai. Kultūros vertybių ir kultūros paminklų skaičius – 75 (patvirtinta 2003 metams).	

⁷ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002-06-06 nutarimas Nr. 827 „Dėl strateginio planavimo metodikos patvirtinimo“

Departamento 2003 metų Strateginiame veiklos plane nustatyti uždavinių įgyvendinimo vertinimo kriterijai, auditorių nuomone, nesuteikia visos informacijos apie uždavinių įgyvendinimo rezultatus (žr. 1 ir 2 pavyzdžiai). Ne visi uždavinių įgyvendinimo vertinimo kriterijai yra aiškiai suformuluoti, pagrįsti programos tikslais ir uždaviniais, kaip numatyta Metodikos 42 p. (žr. 3 pavyzdys). Departamento 2003 metų strateginiame veiklos plane pateikti uždavinių įgyvendinimo vertinimo kriterijai yra kiekybiniai. Uždaviniams vertinti tikslinga nustatyti ir kokybinius vertinimo kriterijus.

1.2. Programų rengimas

Viena iš Departamento funkcijų yra rengti valstybines nekilnojamojo kultūros vertybių apskaitos, mokslinių tyrimų, propagavimo ir kitas saugojimo programas, disponuoti šioms programoms skirtomis valstybės biudžeto lėšomis⁸.

Departamento direktorės įsakymu⁹ patvirtintoje Kultūros vertybių apsaugos programų rengimo tvarkoje (*toliau – Programų rengimo tvarka*) yra nustatyti kultūros paminklų ir vertybių įrašymo į Kultūros vertybių apsaugos programas principai, prioritetai ir kriterijai bei procentinis lėšų paskirstymas tarp atskirų Kultūros vertybių apsaugos programų (žr. 1 lentelė), lėšų rezervas finansuoti

2 pavyzdys

Kultūros vertybių apskaitos, registrų tvarkymo, propagavimo ir informacijos kaupimo organizavimo bei administravimo programa

Tikslas: Užtikrinti kultūros vertybių apskaitos, registrų tvarkymo, propagavimo bei informacijos kaupimo organizavimą bei administravimą.

Uždavinys: Parengti siūlymus įrašyti objektus į Lietuvos Respublikos nekilnojamojo ir kilnojamųjų kultūros vertybių registrus, o reikšmingiausias kultūros vertybes – paskelbti kultūros paminklais. Tvarkyti nekilnojamojo ir kilnojamųjų kultūros vertybių registrus bei administruoti jų informacinę sistemą. Pateikti nekilnojamojo kultūros vertybių registro duomenis į kitus registrus. Dalyvauti valstybės registrų integralios sistemos kūrimo. Kaupti, tvarkyti, sisteminti ir saugoti dokumentus specializuotame paveldosauginiame archyve, bibliotekoje ir Architektūros muziejuje.

Uždavinio įgyvendinimo vertinimo kriterijus: Kultūros vertybių išaiškinimas, inventorizavimas, apskaita, informacijos kaupimas, Registro pildymas. Parengti apskaitos dokumentai – 900.

3 pavyzdys

Kultūros vertybių apsaugos priežiūros ir kontrolės programa

Tikslas: Užtikrinti kultūros vertybių apsaugos priežiūrą ir kontrolę.

Uždavinys: Sudaryti ir nustatyti pirminius kultūros vertybių apsaugos reglamentus. Užtikrinti nustatytą kultūros vertybių saugojimo reikalavimų laikymąsi ir jų perimamumą. Suderinti tarpusavyje teisės aktus, įtakančius kultūros vertybių apsaugą. Užtikrinti aukštą paveldosaugos specialistų ir įmonių kvalifikacijos lygį. Užkirsti kelią nelegaliam kultūros vertybių ir antikvarinių daiktų išvežimui bei nelegaliai prekybai kilnojamosiomis kultūros vertybėmis

Uždavinio įgyvendinimo vertinimo kriterijus: Kultūros paveldo apsaugos strategijos formavimas, prioritetų nustatymas, programų rengimo ir vykdymo, kontrolės administravimas. Vadovaujamų ir vykdomų programų skaičius – 4.

1 lentelė

Apsaugos programų sudėtis ir jų finansavimui skiriama lėšų dalis nuo valstybės skiriamų asignavimų

Programos pavadinimas	Skiriama lėšų dalis (proc.)
Kultūros paminklų ir vertybių tvarkymo darbų programos	78
Kultūros paminklų ir vertybių kitų saugojimo darbų (užsakomųjų) programa	10
Kultūros paminklų ir vertybių tyrimo, apskaitos bei informacijos kaupimo programos	10
Kultūros paminklų ir vertybių propagavimo programa	2

⁸ Lietuvos Respublikos nekilnojamojo kultūros vertybių apsaugos įstatymo (1994-12-22 Nr. I-733) 6 str. 10 p.

⁹ Departamento direktorės 2000-11-15 įsakymas Nr. 317 „Dėl kultūros vertybių programų, finansuojamų iš Kultūros vertybių apsaugos departamentui skiriamų valstybės biudžeto lėšų, rengimo tvarkos patvirtinimo“

skubius ir nenumatytus saugojimo darbus. Pagal Programų rengimo tvarką prioritetas teikiamas kultūros paminklų ir vertybių tyrimo, inventorizavimo ir apskaitos dokumentų rengimui. Kultūros paminklų ir vertybių tyrimo, apskaitos bei informacijos kaupimo programai numatyta 10 procentų Kultūros vertybių apsaugos programai skiriamų asignavimų. Ilgalaikėje kultūros vertybių išsaugojimo programoje ir jos įgyvendinimo priemonių plane (patvirtinta Kultūros ministro 2002-08-02 įsakymu Nr. 271) iki 2005 metų IV ketvirčio numatyta įvertinti į Lietuvos Respublikos respublikinės ir vietinės reikšmės istorijos ir kultūros paminklų sąrašus, Naujai išaiškinamų istorijos ir kultūros paminklų sąrašus įrašytus bei į laikinąją istorijos ir kultūros paminklų apskaitą (*toliau - Senieji sąrašai*) įtrauktus objektus ir nuspręsti dėl jų įrašymo į kultūros vertybių registrus. Centro duomenimis, 1995-02-01 Senuosiuose sąrašuose buvo 14 630 objektų. Iki 2003-12-31 į Lietuvos Respublikos kultūros vertybių (nekilnojamųjų ir kilnojamųjų) registrus iš Senųjų sąrašų buvo įrašyti 4 059 objektai (nuspręsta 591 objektą į Registrus neįrašyti)¹⁰. Remiantis šiais duomenimis, Centras iki 2005 metų IV ketvirčio turi įvertinti dar du trečdalius Senuosiuose sąrašuose esančių objektų.

***Pastebėjimas.** Auditorių nuomone, Departamentui skirtų valstybės biudžeto lėšų procentinis paskirstymas tarp atskirų Kultūros vertybių apsaugos programos dalių - vienas iš veiksnių, galinčių neigiamai įtakoti Ilgalaikėje kultūros vertybių išsaugojimo programoje numatytų uždavinių (įvertinti į Senuosius sąrašus įtrauktus objektus, tęsti kultūros paveldo objektų inventorizavimą ir rengti kultūros vertybių apskaitos dokumentus) įgyvendinimą iki 2005 metų IV ketvirčio.*

Programų rengimo tvarkoje Kultūros vertybių apsaugos programa suskirstyta į keturias dalis – programas (žr. 1 lentelė). 2003 metais ši programa buvo papildyta Tuskulėnų rimties parko sukūrimo programa (žr. 1 pav.).

Kultūros paminklų ir vertybių tvarkymo darbų programa (Kultūros vertybių apsaugos programos dalis).

Programų rengimo tvarkos 10 p. numatyta, kad Kultūros paminklų ir vertybių tvarkymo darbų ir kitų saugojimo darbų (užsakomųjų) programas pagal Departamento teritorinių padalinių pateiktus apsaugos programų projektus bei nustatyta tvarka pateiktas paraiškas rengia Departamento direktorės įsakymu sudaryta darbo grupė.

Departamento direktorės įsakymu¹¹ patvirtinta Paraiškų finansuoti visuomenės lėšomis kultūros vertybių tvarkymo ir kitus saugojimo darbus teikimo Departamentui tvarka (toliau – *Paraiškų teikimo tvarka*) nustato kultūros vertybių savininkų (valdytojų) ar jų įgaliotų asmenų paraiškų finansuoti visuomenės lėšomis ar jas naudojant iš dalies kultūros paminklų ir vertybių tvarkymo ir kitus saugojimo darbus teikimą Departamentui. Pagal Paraiškų teikimo tvarką

¹⁰ Valstybinės paminklosaugos komisijos 2004-03-12 posėdžio medžiaga

¹¹ Departamento direktorės 2001-04-03 įsakymas Nr. 102 „Dėl paraiškų finansuoti visuomenės lėšomis kultūros vertybių tvarkymo ir kitus saugojimo darbus teikimo Departamentui tvarkos patvirtinimo“

pareiškėjai kasmet iki liepos 1 dienos paraiškas kartu su programų projektais teikia Departamento teritoriniam padaliniui arba Departamentui. Iki rugsėjo 1 dienos teritoriniai padaliniai pagal pateiktas paraiškas rengia programos projektą ateinantiems metams ir jį pateikia Departamentui. Minėtu įsakymu numatyta, kad su paraiška turi būti pateikta kultūros vertybės esamos būklės nustatymo ir/ar defektinio akto kopija, nuosavybės teisę patvirtinantys ir kiti dokumentai. Programų projektuose be kitų duomenų turi būti nurodomos prašomos skirti **trūkstamos lėšos** iš Kultūros vertybių apsaugos departamento skiriamų valstybės biudžeto lėšų.

Lietuvos Respublikos nekilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos įstatymo 27 str. nurodyta, kad nekilnojamųjų kultūros vertybių saugojimo darbai paprastai atliekami savininkų ar valdytojų lėšomis. Iš valstybės biudžeto finansuojama:

- **valstybei priklausančių kultūros paminklų** priežiūros, priešavariniai, remonto, tyrimo, konservavimo, restauravimo ir kiti darbai;

- **ūkiškai nenaudojamų kultūros paminklų** priežiūros, priešavariniai, remonto tyrimo, konservavimo, restauravimo ir kiti darbai;

- visų, **ne valstybei priklausančių, bet visuomenės lankymui atvirų**, kultūros paminklų būtinų tyrimo ir konservavimo **darbų 50 procentų išlaidų**. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu gali būti kompensuota ir didesnė šių darbų vykdymo išlaidų dalis.

Pagal anksčiau minėto įstatymo 27 str. Departamentas iš valstybės biudžeto jam skirtų lėšų gali finansuoti **nekilnojamųjų kultūros vertybių avarinės būklės** likvidavimo, apsaugos techninių priemonių įrengimo ir kitus išsaugojimo darbus.

Audito metu buvo nustatyta, kad į teritorinių padalinių pateiktus Kultūros paminklų ir vertybių tvarkymo darbų programų projektus bei Departamento direktorės įsakymu¹² patvirtintą metinę programą buvo įtrauktos kai kurios kultūros vertybės, kurių savininkai (valdytojai) nenumatė skirti savo lėšų tvarkymo darbams, tačiau dokumentų, patvirtinančių pastatų **avarinę būklę**, nepateikė (žr. 4 pavyzdys).

4 pavyzdys						
						<i>tūkst. Lt.</i>
Vertybės registro kodas	Vertybės pavadinimas	Savininkas ar valdytojas	Atlikta darbų iki 2003-01-01 vertė	Tvarkymo darbų pavadinimas	Savininko lėšų poreikis	Valstybės biudžeto lėšų poreikis
G11KP	Biliūnų dvaro sodyba, Raseinių r.	Privatus	490,5	Rūmų stogo ir perdangos priešavariniai darbai	-	60
G221K	Raguvėlės dvaro sodyba, Anykščių r.	Privatus	31,9	Spirito varyklos stogo priešavariniai darbai	-	110

Departamento direktorės 2002-02-14 įsakymu Nr.025 patvirtintoje 2002 metų Kultūros vertybių apsaugos programoje **Biliūno dvaro sodybai** buvo skirta **85 tūkst. Lt** valstybės biudžeto lėšų, **Raguvėlės dvaro sodybai** – **65 tūkst. Lt** valstybės biudžeto lėšų, nenumatant savininkų lėšų šių objektų tvarkymui. Biliūnų dvaro būklės tyrimo aktas buvo surašytas 2002-01-29. Jame išvadų dėl pastatų avarinės ar priešavarinės būklės nėra. Raguvėlės dvaro sodybos būklės tyrimo aktai audito metu nebuvo pateikti.

¹² Departamento direktorės 2003-01-27 įsakymas Nr. Į-010 „Dėl Kultūros vertybių apsaugos 2003 metų programos patvirtinimo“

Departamento teritorinių padalinių pateiktose paraiškose dėl kultūros vertybių tvarkymo ir patvirtintose metinėse kultūros vertybių apsaugos programose didžioji dalis darbų nurodomi kaip **priešavariniai** (priešavarinių darbų apibūdinimą žr. 1 priedas).

Audito metu nustatyta, kad 19 iš 49 statinių būklės vertinimo aktų buvo parengti vėliau nei Departamentas patvirtino 2003 metų Kultūros paminklų ir vertybių tvarkymo darbų programą (Kultūros vertybių apsaugos programos dalis).

Programų rengimo tvarkos 18 p. numatyta, kad į apsaugos programų projektus objektai įrašomi vadovaujantis nustatytais programų projektų rengimo ir paraiškų vertinimo prioritetais ir kriterijais, o 27 p. numatyta, kad kultūros paminklams ir vertybėms, prie kurių tvarkymo savo lėšomis prisideda jų savininkai (valdytojai), suteikiamas papildomas prioritetas sprendžiant dėl jų įrašymo į Kultūros vertybių apsaugos programą. Audito metu Departamentas nepateikė darbo grupės rašytinių dokumentų, pagrindžiančių kultūros vertybių įtraukimą į programų projektus pagal nustatytus prioritetus ir kriterijus. Departamento programų rengimo darbo grupė į 2003 metų programos projektą įtraukė dalį paraiškų (2003 metais planuojamų pradėti tvarkyti kultūros vertybių), nepakankamai atsižvelgusi į nustatytus vertinimo prioritetus ir kriterijus. Dalis kultūros vertybių į tvarkymo darbų programą įrašytos ir numatytos tvarkyti 2003 metais be jų būklės įvertinimo ir savininkų lėšų (pavyzdžiui, Švč. Mergelės Marijos dangun ėmimo bažnyčios Vilniuje būklės įvertinimo aktas surašytas tik 2003-06-05, o tvarkymo darbų programa patvirtinta 2003-01-27).

Būklės nustatymo aktai ir/ar defektiniai aktai yra Paraiškų priedai, todėl paraiškos be šių aktų neturėjo būti vertinamos. Kultūros vertybių būklės vertinimas ir aktų surašymas po jų įrašymo į Tvarkymo darbų programą neturi įtakos paraiškų vertinimui ir parodo, kad nesilaikoma Departamento direktorės 2001-04-03 įsakymu Nr. 102 patvirtintos Paraiškų finansuoti visuomenės lėšomis kultūros vertybių tvarkymo ir kitus saugojimo darbus teikimo Kultūros vertybių apsaugos departamentui tvarkos reikalavimų.

Į teritorinių padalinių pateiktus programų projektus atsižvelgta tik iš dalies (5 pavyzdys). Į Departamento 2003 metų Tvarkymo darbų programą¹³ buvo įtraukta 11 objektų, esančių Klaipėdos teritorinio padalinio teritorijoje. Iš jų 6 nebuvo numatyti teritorinio padalinio pateiktame programos projekte.

5 pavyzdys

Klaipėdos teritorinio padalinio 2003 metų Tvarkymo darbų programos projekte Šilutės Šojaus dvaro tvarkymui bendras lėšų poreikis nurodytas 300 tūkst. Lt (150 tūkst. Lt savivaldybės lėšos ir 150 tūkst. Lt valstybės lėšos), o Departamento patvirtintoje 2003 metų Tvarkymo darbų programoje bendras lėšų poreikis 200 tūkst. Lt (100 tūkst. Lt savivaldybės lėšos ir 100 tūkst. valstybės lėšos).

¹³ Departamento direktorės 2003-01-27 įsakymas Nr. Į-010 „Dėl Kultūros vertybių apsaugos 2003 metų programos patvirtinimo“

Kultūros paminklų ir vertybių tyrimų, apskaitos bei informacijos kaupimo ir Kultūros paminklų ir vertybių propagavimo programos (Kultūros vertybių apsaugos programos dalys).

Kultūros paminklų ir vertybių apskaitos bei informacijos kaupimo ir propagavimo programų vykdytojas – Kultūros paveldo centras (Centras). Programų rengimo tvarkos 9 p. numatyta, kad Kultūros paminklų ir vertybių tyrimo, apskaitos, informacijos kaupimo ir propagavimo programų projektus rengia Centras. Programos sudaromas vadovaujantis Ilgalaike kultūros vertybių išsaugojimo programa, Centro direktoriaus nurodymu¹⁴ patvirtintais Kultūros vertybių apskaitos darbų rekomendaciniais įkainiais (toliau – Įkainiai) ir lėšų suma, kurią numato skirti Departamentas. Lėšos pagal Programų rengimo tvarkoje nustatytus procentus paskirstomos atskiroms Kultūros paminklų ir vertybių tyrimų, apskaitos bei informacijos kaupimo programos dalims (žr. 1 pav.).

***Pastebėjimas.** Centro direktoriaus patvirtinti Įkainiai nėra aprobuoti ar kitu būdu patvirtinti nei Departamento, nei Valstybinės paminkloaugos komisijos.*

Rengiant programas, objektai (kuriems planuojama parengti apskaitos dokumentus ir sprendžiama dėl jų įrašymo į kultūros vertybių registrus) iš Senųjų sąrašų pasirenkami teritoriniu principu, t.y. tam tikros apskrities kultūros vertybės.

Centro parengtos programos pagal darbų vykdytojus suskirstytos į dvi dalis:

1. Programos dalis, kurią vykdo **Centro specialistai, dirbantys pagal darbo sutartis**. Darbų, kuriuos per metus turi atlikti darbuotojas, apimtys (objektų, apskaitos dokumentų skaičius) apskaičiuojamos atsižvelgiant į patvirtintus Kultūros vertybių apskaitos dokumentų rengimo rekomendacinius įkainius ir nustatytą darbuotojo darbo užmokestį.

2. Programos dalis, kurios vykdymui **samdomi specialistai ir organizacijos**. Šiems darbams atlikti pasirašomos autorinės ir terminuotos darbo sutartys su Centro darbuotojais ir kitais fiziniiais asmenimis.

Biudžetinių įstaigų darbuotojų darbo užmokestis apskaičiuojamas vadovaujantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatyta tvarka¹⁵. Auditorių nuomone, Centro direktoriaus patvirtinti Įkainiai negali būti taikomi kultūros vertybių apskaitos darbams, finansuojamiems iš valstybės biudžeto lėšų. Taikant nustatytus Įkainius sudaromas prielaidos netaupiai naudoti programų lėšas (žr. 2 lentelė).

Kultūros vertybių apskaitos, registrų tvarkymo, propagavimo ir informacijos kaupimo organizavimo bei administravimo programos rezultatai priklauso nuo Kultūros vertybių apsaugos programos dalies – Kultūros paminklų ir vertybių apskaitos bei informacijos kaupimo ir propagavimo programos – rezultatų (žr. 1 pav.). Auditorių nuomone, abi minėtos programos yra skirtos įgyvendinti tą patį tikslą, todėl šių programų pasiekti rezultatai yra bendri ir negali būti

¹⁴ Centro direktoriaus 2001-01-23 nurodymas Nr. 06 „Dėl kultūros vertybių apskaitos darbų rekomendacinių įkainių“

¹⁵ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1993-07-08 nutarimas Nr. 511 „Dėl biudžetinių įstaigų ir organizacijų darbuotojų darbo apmokėjimo tvarkos tobulinimo“

tiesiogiai priskirti tik vienai iš šių programų. Be to, abiejų programų vykdytoja yra ta pati įstaiga – Centras. Lėšas skiriant per vieną programą, paprastesnis taptų lėšų administravimas, būtų sudaromos sąlygos skaidresniam ir efektyvesniam lėšų paskirstymui ir panaudojimui.

2 lentelė				
<i>Valandinio darbo užmokesčio dydžių palyginimas</i>				
Pavadinimas	Sutrumpinimai	Suma Lt.	+31 proc. soc. draudimui	Santykis su Centro taikomu valandiniu įkainiu (42 Lt)
		F	G=F+31%	H=1-(G/42)
1. Minimalus valandinis atlyginimas	A	2,67 ¹⁶	3,5	92 %
2. Vidutinis darbo užmokestis 2003 metų III ketv.	B	1175,00	-	-
2.1 Vidutinis valandinis atlyginimas	C=B/21,2^{17/8}	6,93	9,08	78 %
3. Darbo užmokestis apskaičiuotas vadovaujantis 1993-07-08 Vyriausybės nutarimu Nr. 511 „Dėl biudžetinių įstaigų ir organizacijų darbuotojų darbo apmokėjimo tvarkos tobulinimo“ ¹⁸	D	2310,00	-	-
3.1 Valandinis darbo užmokestis	E=D/21,2/8	13,62	17,84	58 %

Centro direktoriaus patvirtintu nurodymu¹⁹ vieniems darbams yra nustatyti fiksuoti įkainiai, kitiems - darbų įkainiai apskaičiuojami darbo laiko sąnaudas dauginant iš valandinis įkainio, kuris yra 42 Lt/val. (įskaitant soc. draudimo įmokas).

Vadovaujantis 2 lentelėje pateiktais skaičiavimais, Centro taikomas 42 Lt dydžio valandinis įkainis yra 92 proc. didesnis nei minimalus valandinis atlygis, 78 proc. didesnis nei 2003 metų III ketv. buvęs vidutinis valandinis atlygis ir 58 proc. didesnis nei maksimalus Kultūros ir meno darbuotojo, specialisto su aukštesniu išsilavinimu valandinis atlygis, įskaitant 100 proc. dydžio priedą.

Skaičiavimams pasirinktas Statinių tyrimų, inventorizavimo ir apskaitos dokumentų rengimo programos „Tauragės apskrities civilinių, sakralinių ir kitų paveldo objektų sąrašas“. Pagal Centro direktoriaus patvirtintus įkainius minėtų objektų inventorizavimui, įvertinimui ir apskaitos dokumentų parengimui buvo numatyta – 16 421 Lt. Taikant Vyriausybės nutarimu Nr. 511 apskaičiuotą 17,84 Lt valandinį atlyginimą, lėšų poreikis šiems darbams būtų apie **4 tūkst. Lt. (24 proc.) mažesnis.**

IŠVADOS:

1. Departamentas, sudarydamas 2003 metų Strateginį veiklos planą, įvertino ne visus institucijos vidaus veiksnius, kurie galėjo neigiamai įtakoti tikslų pasiekimą.

2. Departamento 2003 metų programų uždaviniai, priemonės ir uždavinių įgyvendinimo vertinimo kriterijai suformuluoti nevisiškai tinkamai ir nesuteikia realios informacijos apie programų įgyvendinimo rezultatus.

3. Sudarant ir tvirtinant 2003 metų Kultūros paminklų ir vertybių tvarkymo darbų programą (Kultūros vertybių apsaugos programos dalis), Departamentas neužtikrino pakankamo 2000-11-15 įsakymu Nr. 317 patvirtintos Kultūros vertybių apsaugos programų rengimo tvarkos vykdymo ir tuo sudarė prielaidas neefektyviai naudoti valstybės biudžeto lėšas:

¹⁶ Šaltinis - www.socmin.lt

¹⁷ Socialinės apsaugos ir darbo ministro 2002-12-20 įsakymu Nr. 164 nustatytas metinis vidutinio mėnesio darbo dienų skaičius (esant penkių darbo dienų savaitei)

¹⁸ Vadovaujantis Vyriausybės 1993-07-08 nutarimo Nr. 511 „Dėl biudžetinių įstaigų ir organizacijų darbuotojų darbo apmokėjimo tvarkos tobulinimo“ priedu Nr. 1, Kultūros ir meno darbuotojų, specialistų su aukštesniu išsilavinimu koeficientas bazinės mėnesinės algos dydžiu yra 11 (11 x 105 = 1155 Lt/mėn.). Vadovaujantis minėto nutarimo 5.2 punktu, įstaigos vadovas turi teisę nustatyti kitiems darbuotojams priedus už aukštą kvalifikaciją, skubių, svarbių ar sudėtingų darbų (užduočių) vykdymą. Tačiau šie priedai neturi viršyti darbuotojui nustatyto tarnybinio atlyginimo dydžio. Laikydami, kad maksimalus darbo užmokestis gali būti 1155 Lt ir maksimalus priedas 100 %, didžiausias Kultūros ir meno darbuotojo specialisto su aukštesniu išsilavinimu darbo užmokestis per mėnesį – 2310 Lt (1155 + 100 %).

¹⁹ Centro direktoriaus 2001-01-23 nurodymas Nr. 06 „Dėl kultūros vertybių apskaitos darbų rekomendacinių įkainių“

- dalį valstybei nepriklausančių kultūros vertybių (kurių būklė nebuvo nustatyta tvarka įvertinta kaip avarinė ar priešavarinė) tvarkymo darbų numatyta finansuoti tik valstybės biudžeto lėšomis;

- tik iš dalies atsižvelgta į Departamento teritorinių padalinių parengtus Tvarkymo darbų programos projektus;

- Departamento programų rengimo darbo grupė į 2003 metų programos projektą įtraukė dalį paraiškų (2003 metais planuojamų pradėti tvarkyti kultūros vertybių) nepakankamai atsižvelgusi į nustatytus vertinimo prioritetus ir kriterijus.

4. Kultūros paminklų ir vertybių apskaitos bei informacijos kaupimo ir propagavimo programos (Kultūros vertybių apsaugos programos dalys) **ir Kultūros vertybių apskaitos, registru tvarkymo, propagavimo ir informacijos kaupimo organizavimo bei administravimo programa turi bendrą tikslą, šių programų pasiekti rezultatai yra bendri. Lėšas skiriant per vieną programą būtų aiškesnis lėšų panaudojimo rezultatyvumo vertinimas ir paprastesnis lėšų administravimas.**

2. PROGRAMOMS VYKDYTI SKIRTŲ LĖŠŲ PANAUDOJIMO VERTINIMAS

Kultūros vertybių apsaugos programai 2003 metais buvo skirta **15 066 tūkst. Lt** (1 pav.).

Programų rengimo tvarkos 32 p. nurodyta, kad visose apsaugos programose numatomas 10-15 proc. lėšų rezervas skubiems tyrimų, apskaitos, priešavarinės ar avarinės būklės arba stichinių nelaimių pasekmių likvidavimo ir panašioms darbams finansuoti. Minėtos tvarkos 15 p. numatyta, kad, tikslinant ir skirstant lėšų rezervą daugiau kaip 50 tūkst. Lt, reikalingas Departamento Mokslinės tarybos pritarimas. Programų nepaskirstytų rezervų lėšos skirstomos Departamento direktorės įsakymais.

***Pastebėjimas.** Departamentas nėra nustatęs, kokiais atvejais galima skirti rezervo lėšas ne tik avariniams darbams, bet ir „panašioms darbams“ ir kokių dokumentų pagrindu tai atliekama. Auditorių nuomone, tai sudaro prielaidas subjektyviai paskirstyti rezervo lėšas ir neracionaliai jas naudoti.*

Departamente nepaskirstytos rezervo lėšos 2003 metais ne visais atvejais buvo naudojamos tik skubiems tyrimų, apskaitos, priešavariniams ar avarinės būklės arba stichinių nelaimių pasekmių likvidavimo darbams finansuoti (žr. 6 pavyzdys).

6 pavyzdys

Iš 11 Departamento direktorės 2003 metais pasirašytų įsakymų (Tvarkymo darbų programa) dėl kultūros vertybių apsaugos programų rezervų lėšų paskirstymo tik 2003-10-01 įsakymu Nr. Į-361 „Dėl kultūros vertybių apsaugos departamento kultūros vertybių apsaugos 2003 m. programos papildymo ir pakeitimo“ perskirstant lėšas buvo gautas Mokslinės tarybos pritarimas.

Minėtais įsakymais lėšos iš rezervo buvo skirtos 25 kultūros vertybių tvarkymo darbams, bet tik 2 atvejais buvo įvertinta kultūros vertybių būklė ir nustatytas skubus lėšų poreikis.

Kultūros paminklų ir vertybių tvarkymo darbų programa (Kultūros vertybių apsaugos programos dalis)

Kultūros paminklų ir vertybių tvarkymo darbų programai (toliau – *Tvarkymo darbų programa*) 2003 metais buvo skirta **11 410,3 tūkst. Lt**. Departamento direktorės įsakymu²⁰ SP UAB „Lietuvos paminklai“ (dabartinė UAB „Lietuvos paminklai“) buvo pavesta vykdyti Tvarkymo darbų programos užsakovo valdymo funkcijas. SP UAB „Lietuvos paminklai“ pavesta objektų savininkams ir valdytojams teikti vizuoti į programą įrašytų kultūros vertybių atliktų darbų aktus, teikti Departamentui ataskaitas apie programai skirtų lėšų panaudojimą už kiekvieną mėnesį iki kito mėnesio 15 dienos ir PVM sąskaitas-faktūras iki kito mėnesio 10 dienos.

Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1991-03-06 nutarimu Nr. 85 „Dėl paminklotvarkos darbų organizavimo ir finansavimo“ Paminklotvarkos departamentui (dabartinis Kultūros vertybių apsaugos departamentas) buvo leista įsteigti valstybinę įmonę „Paminklai“ ir pavesta jai organizuoti architektūros ir urbanistikos paminklų regeneravimo darbus pagal valstybės finansuojamus

²⁰ Departamento direktorės 2003-01-29 įsakymas Nr. Į-018 „Dėl kultūros paminklų ir vertybių tvarkymo darbų 2003 metų programos vykdymo“

užsakymus, sutartis su savininkais, naudotojais, kitais juridiniais ir fiziniais asmenimis. UAB „Lietuvos paminklai“ 2003-04-07 įregistruotuose įstatuose nurodyta, kad bendrovė įsteigta viešiesiems interesams tenkinti, reorganizavus valstybinę įmonę „Paminklai“ ir nuo įregistravimo Vilniaus miesto įmonių rejestre dienos yra tiesioginė visų jos teisių, pareigų, sandorių ir kitų prievolių perėmėja.

Anksčiau minėto nutarimo 3 p. numatyta, kad „už darbų organizavimą įmonė „Paminklai“ naudoja iki 5 procentų darbų kainos dydžio atskaitymus“.

Lietuvos Respublikos valstybės kontrolė kreipėsi į Lietuvos Respublikos Vyriausybę prašydama paaiškinti, ar Kultūros vertybių apsaugos departamentas prie Kultūros ministerijos gali vadovautis Vyriausybės 1991-03-06 nutarimo Nr. 85 nuostatomis, pavesdamas **uždarajai akcinei bendrovei** „Lietuvos paminklai“ vykdyti Kultūros vertybių apsaugos departamento programos užsakovo valdymo funkcijas ir skirdamas šiai bendrovei lėšas programos vykdymui bei procentinius atskaitymus už minėtų funkcijų vykdymą. Atsakyti į Valstybės kontrolės raštą Vyriausybė pavedė Kultūros ministerijai (žr. Kultūros ministerijos komentaras).

Kultūros ministerijos komentaras (2004-02-27 raštas Nr. S2-462)
 „...Kultūros vertybių apsaugos departamentas pagrįstai paveda UAB „Lietuvos paminklai“ atlikti kultūros paminklų ir vertybių tvarkymo darbų programos užsakovo vykdymo funkcijas bei nustato už jų vykdymą atlyginimo dydį. ...Ministerija kartu su Valstybine paminklosaugos komisija artimiausiu metu svarstys Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1991-03-06 nutarimo Nr. 85 „Dėl paminklotvarkos darbų organizavimo ir finansavimo“ pakeitimo galimybę...“.

UAB „Lietuvos paminklai“ Tvarkymo darbų programos vykdymo ataskaitos duomenimis, 2003 metais tvarkyti 93 statiniai ir jų kompleksai, iš jų 40 kultūros vertybių tvarkyta arba atlikti tyrinėjimai tik valstybės biudžeto lėšomis. Šiems darbams panaudota 3 133,5 tūkst. Lt programos lėšų. UAB „Lietuvos paminklai“ ataskaitų duomenimis, valstybės biudžeto lėšų dalis kultūros vertybių tvarkymui turi tendenciją didėti (žr. 7 pavyzdys).

7 pavyzdys

Vilniaus senamiesčio kultūros vertybių tvarkymui 2002 m. panaudota 89 proc. valstybės biudžeto lėšų nuo visų tvarkymui panaudotų lėšų., 2003 metais – 96 proc.; dvarų tvarkymui – atitinkamai 64,5 proc. ir 70 proc.; statinių tvarkymui – atitinkamai 53 proc. ir 56,6 proc.

Pastebėjimas. Auditorių nuomone, pritraukus daugiau kultūros vertybių savininkų lėšų, būtų galima sutvarkyti daugiau kultūros vertybių bei efektyviau ir rezultatyviau naudoti tam skirtas valstybės biudžeto lėšas.

Statinių ir jų kompleksų tyrinėjimui ir projektavimui 2003 metais panaudota 410 tūkst. Lt Tvarkymo programai skirtų lėšų. Dalis projektavimui ir tyrinėjimui skirtų lėšų buvo skirta paraiškų finansavimui iš ES struktūrinių fondų statybos pagrindimo parengimui (žr. 8 pavyzdys).

UAB „Lietuvos paminklai“ pateiktos 2003 metų Tvarkymo darbų programos vykdymo ataskaitos duomenimis, Rokiškio dvaro sodybos paraiškos finansavimui iš ES struktūrinių fondų pagrindimo parengimui buvo panaudota 48 tūkst. Lt Tvarkymo darbams skirtų lėšų. Departamentas lėšas Rokiškio dvaro sodybos pastatų pritaikymo turizmo viešosios infrastruktūros poreikiams

paraiškos priedų finansavimui iš ES struktūrinių fondų lėšų parengimui skyrė nepareikalavus turto savininko (Rokiškio savivaldybės) vykdyti prisiimtus 2003-10-28 pasirašyta trišale sutartimi Nr. 3-93 įsipareigojimus. Tokiu pat būdu 50 tūkst. Lt Tvarkymo darbų programos lėšų 2003 metais buvo panaudota paraiškos finansavimui iš ES struktūrinių fondų Panemunės pilies komplekso restauravimo darbų ir pritaikymo statybos pagrindimo parengimui.

Departamento 2003 metų Veiklos ataskaitoje nurodyta, kad, vykdant Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001-2004 metų programos priemonę, kurioje numatytas regionų

plėtos programos įgyvendinimas, Departamentas 2003 metais rengė šios programos įgyvendinimo priemonių plane numatytų įkurti regioninių kultūros centrų (taip pat ir Rokiškio dvaro) projektinę dokumentaciją, rengiantis pateikti paraiškas finansavimui iš Europos Sąjungos struktūrinių fondų gauti. Departamento 2003 metų vykdytose programose nebuvo numatytas regionų plėtos programos įgyvendinimas.

Auditorių nuomone, paraiškų (finansavimui iš ES struktūrinių fondų gauti) rengimui be kultūros vertybių savininkų lėšų 2003 metais panaudotos lėšos (98 tūkst. Lt) yra neefektyvaus lėšų naudojimo pavyzdys.

Kultūros paminklų ir vertybių saugojimo (užsakomųjų) darbų programa (Kultūros vertybių apsaugos programos dalis)

Departamento direktorės įsakymu²¹ Kultūros paminklų ir vertybių saugojimo (užsakomųjų) darbų (saugojimo darbų apibūdinimą žr. 2 priedas) programai (toliau – Saugojimo darbų programa) buvo skirta **1 275,3 tūkst. Lt** (žr. 1 pav.).

Nekilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos įstatymo 7 str. 14 p. numatyta, kad Departamentas turi teisę pagal sutartis užsakyti nekilnojamųjų kultūros vertybių apskaitos, mokslinių tyrimų, propagavimo ir kitus saugojimo darbus kitoms įstaigoms, įmonėms ar

8 pavyzdys

Departamento direktorė įsakymu (2003-10-28 Nr. I-401) „Dėl lėšų skyrimo projektinės dokumentacijos parengimui“ paskyrė 48 tūkst. Lt iš Kultūros paminklų ir vertybių tyrimų ir projektavimo darbų 2003 metų programos rezervu Rokiškio dvaro sodybos pastatų pritaikymo turizmo viešosios infrastruktūros poreikiams paraiškos priedų techniniam projektui parengti. Tą pačią dieną (2003-10-28) buvo pasirašyta trišalė sutartis Nr. 3-93 tarp Rokiškio savivaldybės, Departamento ir UAB „Lietuvos paminklai“ ir susitarta parengti Rokiškio dvaro sodybos pastatų pritaikymo turizmo viešosios infrastruktūros poreikiams paraišką ir jos priedus finansavimui iš ES struktūrinių fondų lėšų. Sutartimi Savivaldybė ir Departamentas pavedė UAB „Lietuvos paminklai“ vykdyti paraiškos ir jos priedų parengimo užsakovo valdymo funkcijas. Savivaldybė įsipareigojo skirti 167 tūkst. Lt, paraiškos ir paraiškos priedų parengimui. Departamentas įsipareigojo paraiškos priedų parengimui skirti 48 tūkst. Lt. Neįvykdant 2003 metais šios Trišalės sutarties, Departamento direktorė 2003-11-05 pasirašė sutartį Nr. 3-96 su UAB „Lietuvos paminklai“ direktoriumi Vydmantu Drumsta dėl Rokiškio dvaro sodybos pastatų pritaikymo turizmo viešosios infrastruktūros poreikiams paraiškos priedų finansavimui iš ES struktūrinių fondų lėšų parengimui. Šioje sutartyje nenumatytos Rokiškio savivaldybės lėšos ir konkreti Departamento lėšų suma, tik sutarties 4 p. nurodyta, kad lėšos skirtos ir atsiskaitymo tvarka bei įgaliojimo įsipareigojimams nustatyti šių šalių 2003-02-17 sutartimi Nr. 01.

²¹ Departamento direktorės 2003-01-27 įsakymas Nr. I-011 „Dėl Kultūros paminklų ir vertybių saugojimo darbų (užsakomųjų) 2003 metų programos patvirtinimo“

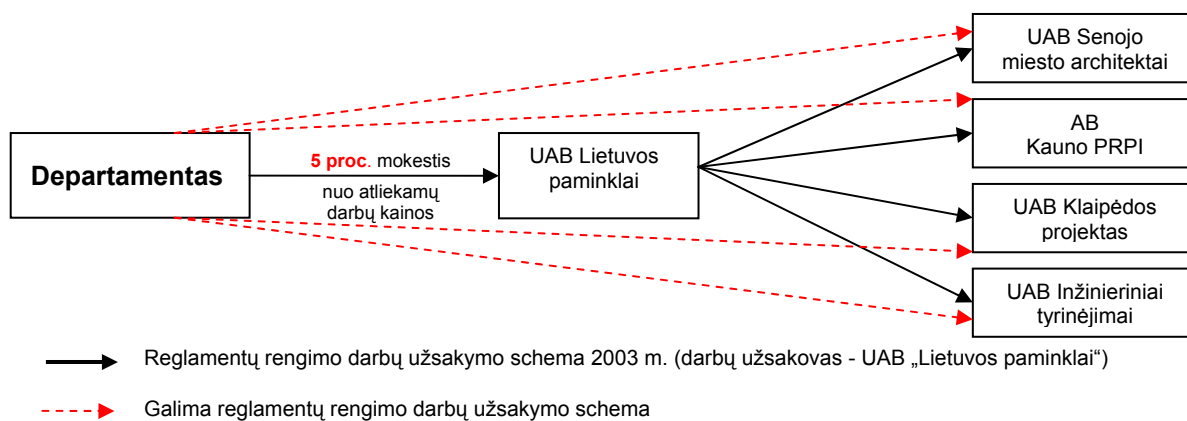
specialistams. 2003 metų Saugojimo darbų programoje numatytus darbus vykdė Departamento darbuotojai, Centras, Viešoji įstaiga „Kultūros paveldo akademija“, kitos organizacijos ir fiziniai asmenys.

Departamento direktorės atskirais įsakymais kai kurių (urbanizuotų vietovių reglamentų rengimas, Apsaugos tikslais tiriamų archeologijos vertybių programoje numatyti darbai, Belvederio ir Gelgaudiškio dvarų individualių apsaugos ir naudojimo reglamentų papildymo projektų parengimas, kultūros vertybių sąnaudų normatyvų parengimas) Saugojimo darbų programoje numatytų darbų užsakovo funkcijas pagal pasirašytas sutartis buvo pavesta vykdyti UAB „Lietuvos paminklai“.

Nekilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos įstatymo 6 str. 2 dalies 2 ir 7 p. nurodyta, kad Departamentas sudaro ir nustato nekilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos reglamentus, organizuoja nekilnojamųjų kultūros vertybių mokslinius tyrimus. Departamento specialistų teigimu, jie šiuo metu patys negali rengti didelių kompleksų (urbanizuotų vietovių) apsaugos reglamentų ar atlikti reglamentų rengimo darbų užsakovo funkcijas, nes šiems darbams atlikti reikia papildomų etatų bei būtina keisti Departamento organizacinę struktūrą. Skaičiavimų įrodančių, kad darbų užsakovo funkcijų pavedimas UAB „Lietuvos paminklai“ (žr. 3, 4 pav.) yra racionalesnis ir taupesnis darbų užsakymo būdas, Departamentas neatliko. Auditorių nuomone, pavedant užsakovo valdymo funkcijas uždarajai akcinei bendrovei, neužtikrinama reikiama atliekamų darbų kontrolė.

3 pav.

Urbanizuotų vietovių reglamentų rengimo darbų užsakymas

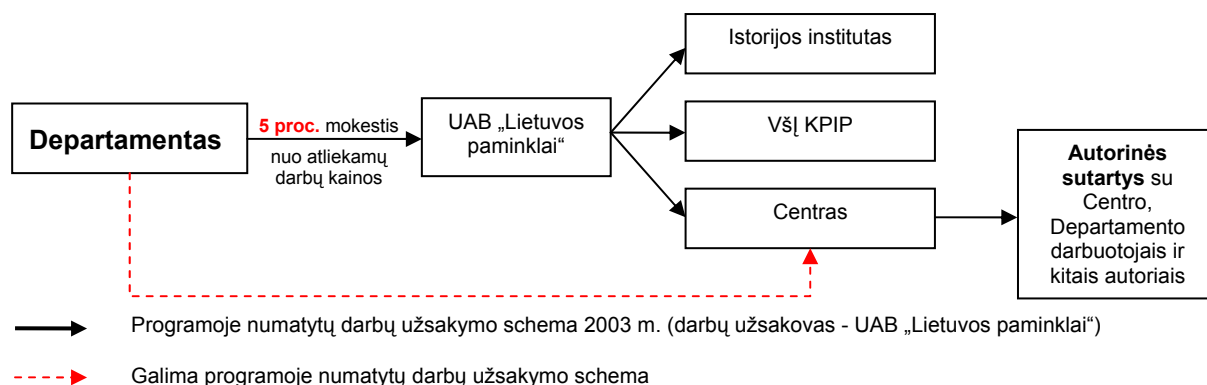

Urbanizuotų vietovių reglamentų rengimui 2003 metais buvo panaudota 196,4 tūkst. Lt. Urbanizuotų vietovių reglamentų parengimo organizavimo išlaidos, kurias 2003 metų programų vykdymo ataskaitoje nurodė UAB „Lietuvos paminklai“, sudarė 10,5 tūkst. Lt

Apsaugos tikslais tiriamų archeologijos vertybių programoje numatytiems darbams atlikti UAB „Lietuvos paminklai“ sudarė sutartis su Centru ir kitomis organizacijomis. Centras sudarė autorines sutartis su savo, Departamento darbuotojais ir kitais autoriais šiems darbams atlikti (žr. 4 pav.).

4 pav.

Apsaugos tikslais tiriamų archeologijos vertybių programoje numatytų darbų užsakymas

Apsaugos tikslais tiriamų archeologijos vertybių programai 2003 metais buvo panaudota 370,9 tūkst. Lt (215,7 tūkst. Lt iš Kultūros paminklų ir vertybių tvarkymo darbų programos, 155,2 tūkst. Lt iš Kultūros paminklų ir vertybių saugojimo darbų (užsakomųjų) programos). Apsaugos tikslais tiriamų archeologijos vertybių programoje numatytų darbų organizavimo išlaidos, kurias 2003 metų programų vykdymo ataskaitoje nurodė UAB „Lietuvos paminklai“, sudarė 18,2 tūkst. Lt (10,8 tūkst. Lt iš Tvarkymo darbų programos ir 7,4 tūkst. Lt iš Saugojimo darbų programos).

Kultūros paveldo centras yra biudžetinė įstaiga, jo steigėjas – Departamentas²². Pagal Centro nuostatų 10.2.3. p. Centras organizuoja ir vykdo mokslinius tyrimus bei kitus darbus, reikalingus kultūros vertybių apskaitai, informacijos apie objektus, kurie gali turėti kultūrinę vertę ir visuomeninę reikšmę, kultūros vertybes ir kultūros paminklus paieškai, kaupimui bei saugojimui, šių vertybių propagavimui, koordinuoja tokius darbus. Pagal nuostatų 18.14. p. Centro direktorius atlieka Departamento direktoriaus pavestas funkcijas, todėl Departamentas galėjo tiesiogiai pavesti Centrai atlikti tyrimus ir nemokėti UAB „Lietuvos paminklai“ už užsakovo valdymo funkcijų vykdymą.

Centras atliktų darbų aktuose nurodė kiekvieno objekto mokslinių tyrimų atlikimo ir mokslinių ataskaitų parengimo išlaidas, tačiau:

- šios išlaidos pagal atskirus objektus nesutampa su autorinių atlyginimų dydžiais, nurodytais autorinėse sutartyse (yra didesnės arba mažesnės);
- atliktų darbų aktuose į bendras darbų išlaidas įtrauktos 31 proc. socialinio draudimo išlaidos²³, nors su autoriais buvo pasirašytos autorinės sutartys (žr. 3 priedas, Centro komentaras).

Pastebėjimas. *Centro pateikti atliktų darbų aktai nesuteikia realios informacijos apie programos išlaidas, nes atliktų darbų aktuose ir autorinėse sutartyse, pasirašytose minėtiems darbams atlikti, nurodytos skirtingos tų pačių darbų kainos.*

Centro komentaras

Tokią atliktų darbų aktų formą darbų vykdytojams nustatė UAB „Lietuvos paminklai“, todėl aktuose nurodyti „formalūs“, o ne realūs tyrimų išlaidų paskaičiavimai. Centro specialistų teigimu, už aktuose nurodytas sumas Centras nebūtų galėjęs atlikti objektų tyrimų projektuose numatytų būtinų darbų apimčių. Vadovaujantis pavirtintais tokių tyrimų įkainiais, tyrimų kaina būtų žymiai didesnė. Siekiant, kad būtų įvykdyti numatyti darbai, išlaidos buvo perskirstytos (įskaičiuotos į autorinį honorarą).

²² Departamento direktorės 2001-06-01 įsakymas Nr. 208 „Dėl Kultūros paveldo centro nuostatų patvirtinimo“

²³ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002-04-15 nutarimo Nr. 530 „Dėl LR Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto sudarymo ir vykdymo taisyklių patvirtinimo“ 18.15 p. nurodyta, kad valstybinio socialinio draudimo įmokos neskaiciuojamos nuo autorinio atlyginimo pagal autorinę sutartį, sudarytą raštu, ir autorinio atlyginimo pagal sutartį dėl kūrinių paskelbimo periodiniuose leidiniuose

UAB „Lietuvos paminklai“ 2003 metų programų vykdymo ataskaitos ir Departamentui pateiktų PVM sąskaitų-faktūrų duomenimis, Belvederio ir Gelgaudiškio dvarų individualių apsaugos ir naudojimo reglamentų papildymo projektus (darbams atlikti buvo panaudota 20 tūkst. Lt) parengė UAB „Lietuvos paminklai“, nors Departamento direktorės įsakymu²⁴ pavesta vykdyti ir 2003-11-13 sutartyje Nr. 3-98 UAB „Lietuvos paminklai“ įsipareigojo vykdyti projektų parengimo užsakovo valdymo funkcijas.

Departamento direktorės įsakymu²⁵ 2003 metais Lietuvos dvarų duomenų bazės sudarymui (II etapas) buvo skirta (ir panaudota) 52,8 tūkst. Lt (Saugojimo darbų programos dalis, žr. 1 pav.), o atlikti šį darbą buvo pavesta Centrai. Lietuvos dvarų duomenų bazės sudarymo (II etapo) sąmatoje, kurią sudarė Centras ir patvirtino Departamento direktorė, pateikti darbų įkainių dydžiai: pavyzdžiui, už duomenų surinkimą iš Centro (kodų tikslinimas, parengtų dosjė duomenys, Registro lentelės, kultūrinė vertė, kita turima informacija) nustatytas 65 Lt/val. įkainis; už lentelės užpildymą turimais duomenimis – 60 Lt/val. Palyginti su vidutiniu statistiniu 2003 metų III ketv. valandiniu atlyginimu (9,08 Lt įskaitant soc. draudimo įmokas, žr. 2 lentelė), sąmatoje nustatyti valandiniai įkainiai yra 7 kartus didesni. Be to, buvo numatyta surinkti informaciją (pilno Lietuvos dvarų sąrašo sudarymas ir tikslinimas, duomenų apie dvarų sodybas surinkimas), kuri turėtų būti pateikta Nekilnojamųjų kultūros vertybių registre, kultūros vertybių apskaitos dokumentuose.

Departamento direktorės įsakymu²⁶ buvo patvirtinta VšĮ „Kultūros paveldo akademija“ vykdoma programa (Saugojimo darbų programos dalis, žr. 1 pav.) ir pavesta ją vykdyti VšĮ „Kultūros paveldo akademija“. Programai skirta 240 tūkst. Lt. Departamentui skirtų valstybės biudžeto lėšų panaudojimo bei šių lėšų pervedimo VšĮ „Kultūros paveldo akademija“ teisėtumo klausimai yra finansinio audito sritis.

Pastebėjimai:

- *Departamento direktorės įsakymuose bei pasirašytose su UAB „Lietuvos paminklai“ sutartyse dėl užsakovo valdymo funkcijų vykdymo nebuvo numatyta teikti Departamentui atliktų darbų perdavimo-priėmimo aktus. Tuo tarpu visose trišalėse sutartyse (tarp Departamento, kultūros vertybės savininko (valdytojo) ir UAB „Lietuvos paminklai“) nurodyta, kad finansavimas vykdomas pagal pateiktas PVM sąskaitas faktūras ir atliktų darbų aktus. Auditorių nuomone, atliktų darbų perdavimo-priėmimo aktų pateikimas Departamentui užtikrintų valstybės biudžeto lėšų panaudojimo kontrolę;*

- *Departamentas už užsakovo valdymo funkcijų vykdymą UAB „Lietuvos paminklai“ 2003 metais sumokėjo 500,4 tūkst. Lt (be PVM). UAB „Lietuvos paminklai“ už užsakovo valdymo funkcijų vykdymą mokami 5 proc. nuo atliktų darbų kainos, todėl, auditorių nuomone,*

²⁴ Departamento direktorės 2003-10-28 įsakymas Nr. I-402 „Dėl lėšų skyrimo individualių apsaugos reglamentų papildymo projektams parengti“

²⁵ Departamento direktorės 2003-02-19 įsakymas Nr. I-028 „Dėl lėšų skyrimo duomenų bazės apie Lietuvos dvarus sudarymui“

²⁶ Departamento direktorės 2003-02-17 įsakymas Nr. I-026 „Dėl VšĮ „Kultūros paveldo akademija“ kultūros vertybių apsaugos specialistų mokymo bei specializuotų programų rengimo ir kitų darbų 2003 metų programos patvirtinimo“

UAB „Lietuvos paminklai“ gali būti nesuinteresuota darbus užsakyti mažiausiomis kainomis ir taupyti valstybės biudžeto lėšas;

- Valstybės biudžeto lėšos skirtos Kultūros vertybių apsaugos programai vykdyti, o, pavedant darbų užsakovo valdymo funkcijas UAB „Lietuvos paminklai“, programos lėšos naudojamos ir šios bendrovės išlaikymui bei ūkinės veiklos plėtojimui, kaip numatyta Vyriausybės 1991-03-06 nutarime Nr. 85.

Kultūros paminklų ir vertybių tyrimų, apskaitos bei informacijos kaupimo ir kultūros paminklų ir vertybių propagavimo programos (Kultūros vertybių apsaugos programos dalys)

Departamento direktorės įsakymu²⁷ Kultūros paveldo centrui buvo skirta **1 530,4 tūkst. Lt** ir pavesta vykdyti dvi Kultūros vertybių apsaugos programos dalis:

1. Kultūros paminklų ir vertybių tyrimų, apskaitos bei informacijos kaupimo programą;
2. Kultūros paminklų ir vertybių propagavimo programą.

Programas vykdė Centro darbuotojai, dirbantys pagal darbo sutartis. Papildomai minėtų programų vykdymui Centras sudarė 83 autorines ir 46 terminuotas darbo sutartis. Dalis jų buvo sudaryta su Centro darbuotojais.

Autorinės sutartys buvo sudarytos kultūros vertybių apimties ir vertingų elementų nustatymo, fotofiksavimo bei autorinio vertinimo darbams (žr. 4 priedas). Tačiau, pagal Centro direktoriaus įsakymu²⁸ patvirtintus pareigybių aprašymus, kultūros vertybių apimties ir vertingų elementų nustatymas yra Centro vyriausiųjų ir vyresniųjų specialistų funkcijos.

Auditorių nuomone, dalies autorinių sutarčių objektai pagal Autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymą²⁹ nėra laikomi autorinės teisės objektais, nes:

- darbai (vertingų elementų nustatymas ir fotofiksavimas) yra atliekami vadovaujantis Departamento ir Centro įsakymais, patvirtintais sąrašais ir taisyklėmis;
- atliktas darbas nėra kūrybinės veiklos rezultatas, o faktų fiksavimas (objektų inventorizavimas).

²⁷ Departamento direktorės 2003-02-24 įsakymas Nr. I-037 „Dėl kultūros paminklų ir vertybių tyrimų, apskaitos bei informacijos kaupimo ir propagavimo 2003 metų programų patvirtinimo“

²⁸ Centro direktoriaus 2001-05-24 įsakymas Nr. 28

²⁹ Autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymas (Žin., 2003, Nr. 28-1125)

Kultūros ministerijos nuomonė

(2004-03-02 raštas Nr.S2-479)

Lietuvos Respublikos Autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo (Žin., 2003, Nr. 28-1125) 4 str. 1 d. numatyta, kad autorių teisių objektai yra originalūs literatūros, mokslo ir meno kūriniai, kurie yra kokio nors objektyvia forma išreikštas kūrybinės veiklos rezultatas. Į mokslo kūrinių, saugomų autorių teisės normomis, sąvoką neįeina moksliniai ar kiti tyrimai. Tokį paaiškinimą pateikia Pasaulinės intelektinės nuosavybės organizacijos autorių teisių ir gretutinių teisių terminų aiškinamasis žodynas (WIPO, Ženeva, 1981 m., 231 p.). Autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymas nereguliuoja mokslinio tyrimo darbų atlikimo proceso. Mokslinio tyrimo darbų atlikimo sutartis numatyta Lietuvos Respublikos civiliniame kodekse.

Lietuvos autorių teisių gynimo asociacijos agentūros nuomonė (2004-03-22 raštas Nr.494)

1. Autoriniai kūriniai yra sukuriami, o ne atliekami.
2. Ataskaitos, suvestinės, duomenys apie tyrimo rezultatus, apskaitos darbai, paslaugų vykdymas, elementų dalių nustatymas negali būti autorių teisių objektai. Autorių teisių objektu laikomi tik originalūs kūriniai. Originaliais pripažįstami kūriniai, kurie yra autoriaus kūrybinio darbo rezultatas ir kuriuose atsispindi autoriaus asmuo: jo pažiūros, mintys, mąstymo ir minčių reiškinio pobūdis, gyvenimo patyrimas. Todėl originalūs kūriniai yra nepakartojami...“

2003 metų Kultūros paminklų ir vertybių apskaitos bei informacijos kaupimo ir propagavimo programų vykdymui Centras su savo darbuotojais pasirašė 33 autorines sutartis už 103 tūkst. Lt, su kitais asmenimis – 46 autorines sutartis už 153 tūkst. Lt. Iš viso autorinių sutarčių sudaryta už 297,7 tūkst. Lt³⁰.

Pastebėjimas. Centras sudarė autorines sutartis ne tik su Departamento darbuotojais, bet ir su Valstybinės paminklo saugos komisijos nariu.

Terminuotos darbo sutartys buvo sudarytos kultūros vertybių apskaitos dokumentų parengimui ir dosjė suformavimui (žr. 4 priedas). Pagal Centro direktoriaus patvirtintus pareigybių aprašymus terminuotose darbo sutartyse nurodyti darbai yra Centro skyrių viršininkų, vyriausiųjų ir vyresniųjų specialistų funkcijos.

Pastebėjimai:

- daugumos Centro 2003 metais sudarytų terminuotų darbo sutarčių būtinuosiose sąlygose yra numatytas konkretus darbas (kultūros vertybių apskaitos dokumentų parengimas), už kurį darbuotojas atsiskaito pagal darbų atlikimo aktus ir, atlikus darbą, gauna nustatyto dydžio atlyginimą. Darbo sutartimi sulygstama dėl darbo funkcijų, t.y. tam tikros profesijos, specialybės, kvalifikacijos darbo arba tam tikrų pareigų (Darbo kodekso 95 str.);

- darbuotojams, dirbantiems pagal terminuotas darbo sutartis, 2003 metais nebuvo pildomas darbo laiko apskaitos žiniaraštis;

- su etatiniais Centro darbuotojais buvo sudarytos papildomos terminuotos darbo sutartys (nuo 2003-11-04 iki 2003-12-31). Minėtu laikotarpiu **neterminuotos** darbo sutartys su Centro darbuotojais nebuvo nutrauktos, tačiau darbo užmokestis buvo mokamas tik pagal terminuotas darbo sutartis.

2003 metų Kultūros paminklų ir vertybių apskaitos bei informacijos kaupimo ir propagavimo programų vykdymui Centras su savo darbuotojais pasirašė 30 terminuotų darbo sutarčių už 117 tūkst. Lt (įskaitant įmokas socialiniam draudimui), su kitais asmenimis – 16 terminuotų darbo sutarčių už 55,8 tūkst. Lt (įskaitant įmokas socialiniam draudimui).

³⁰ Neįskaičiuojant 4 autorinių sutarčių, kurių vertė priklausė nuo atlikto darbo apimties (audito metu nebuvo surinkti duomenys kiek lėšų buvo panaudota šių sutarčių vykdymui)

Audito metu nevertinome Centro darbuotojų darbo krūvio, todėl negalime pareikšti nuomonės dėl atskirų Centro darbuotojų galimybių atlikti autorinėse ir terminuotose darbo sutartyse numatytus darbus darbo laiku. Auditorių nuomone, šie darbai galėjo būti vykdomi darbo metu, nes:

- dauguma autorines ir terminuotas darbo sutartis vykdžiusių Centro darbuotojų dirba visą darbo dieną (8 val./d.);
- 2003 metais kultūros vertybių inventorizavimo darbai buvo vykdomi Jonavos, Jurbarko, Kauno, Kėdainių, Prienų, Panevėžio, Raseinių, Tauragės ir kituose rajonuose;
- per 2003 metus su tais pačiais darbuotojais buvo sudaryta po kelias autorines ir terminuotas darbo sutartis. Autorinės sutartys su Centro darbuotojais buvo pasirašomos ne tik darbams, numatytiems pagal Kultūros paminklų ir vertybių apskaitos bei informacijos kaupimo ir propagavimo programas, bet ir darbams, kuriuos Centrai įsakymais pavedė Departamento direktorė, sutartims su UAB „Lietuvos paminklai“ vykdyti.

Dalis įkainiuose numatytų darbų (nuotraukų suklijavimas, dosjė dauginimas ir įrišimas) nereikalauja specialaus išsilavinimo, juos atitinkamai organizavus ir paskirsčius, auditorių nuomone, gali atlikti pagalbiniai (techniniai) darbuotojai (žr. 9 pavyzdys).

9 pavyzdys

Remiantis 2003 metų Kultūros paveldo centro veiklos ataskaita, per 2003 metus buvo parengta 1 578 kultūros vertybių dosjė. Pvz., vieno dosjė dauginimui ir įrišimui vidutiniškai skiriama 32,5 Lt $((15+50) / 2)$. Iš viso šio darbo atlikimui buvo skirta 51 tūkst. Lt.

Auditorių nuomone, Centras galėjo priimti darbuotoją, kuris atliktų dosjė dauginimo ir įrišimo darbus, nustatant jam minimalų darbo užmokestį (t.y. 450 Lt per mėn.). Tokio darbuotojo išlaikymas per metus Centrai būtų kainavęs 7 074 Lt. $(450 + (450 \times 0,31)) \times 12$ mėn.). Net ir priėmus du tokius darbuotojus būtų galima sutaupyti iki 37 tūkst. Lt (51 tūkst. – 14 tūkst.).

Pagal Kultūros paminklų ir vertybių tyrimų, apskaitos bei informacijos kaupimo programą, prioritetas teikiamas įvertinti į Senuosius sąrašus įtrauktus objektus ir nuspręsti dėl jų įrašymo į kultūros vertybių registrus, tęsti kultūros paveldo objektų inventorizavimą, rengti kultūros vertybių apskaitos dokumentus, įrašyti jas į Lietuvos Respublikos kultūros vertybių registrus. Dauguma Senosiuose sąrašuose esančių kultūros vertybių yra aprašytos atskiruose leidiniuose, sąvaduose ir kataloguose. Kaip pavyzdį galima paminėti Vilniaus miesto architektūros objektus, apie kuriuos informacija yra pateikta „Lietuvos TSR istorijos ir kultūros paminklų sąvade“ 1 Vilnius, (žr. 5 priedas).

Pastebėjimai:

- Auditoriai negali pareikšti nuomonės dėl informacijos, esančios atitinkamuose sąvaduose, kataloguose ir kituose leidiniuose, išsamumo ir galimybės remtis minėta informacija įrašant objektą į registrą. Tačiau, auditorių nuomone, kultūros vertybių apskaitos darbų organizavimas, sudarant autorines ir terminuotas darbo sutartis, taikant patvirtintus rekomendacinius įkainius, sudaro prielaidas neefektyviai naudoti finansinius ir žmogiškuosius išteklius. Todėl tikslinga peržiūrėti Centro darbuotojų etatų skaičių ir kultūros vertybių apskaitos darbų organizavimą, kuris užtikrintų tinkamą kultūros vertybių apskaitos funkcijų vykdymą;

- *Departamento patvirtintoje 2003 metų Kultūros paminklų ir vertybių apskaitos bei informacijos kaupimo ir propagavimo programų sąmatoje nurodyta tik bendra suma, skirta „Kitoms išlaidoms“, neišskiriant jų atlyginimams, komunalinėms paslaugoms apmokėti bei techninei įrangai įsigyti, tačiau pagal Centro pateiktą informaciją, tokios išlaidos buvo patirtos.*

Parengus kultūros vertybės apskaitos dokumentus, Departamento direktorės įsakymu objektas įrašomas į Kultūros vertybių registrą. Tačiau, objektas, įregistruotas Kultūros vertybių registre, neišvengiamai tampa tinkamos teisinės apsaugos.

Pagal Nekilnojamojo turto registro įstatymo 3 str. nekilnojamieji daiktai, daiktinės teisės į juos, šių teisių suvaržymai, juridiniai faktai laikomi įregistruotais, kai atitinkami duomenys įrašomi į Nekilnojamojo turto registrą. Pagal minėto įstatymo 15 str. 2 d. atitinkamo nekilnojamojo daikto registro įrašė gali būti daromos žymos apie šiuos juridinius faktus (17-19 punktai):

- nekilnojamojo daikto įrašymą į nekilnojamųjų kultūros vertybių registrą;
- nekilnojamojo daikto buvimą nekilnojamųjų kultūros vertybių teritorijoje arba jų apsaugos zonoje;
- nekilnojamosios kultūros vertybės apsaugos reglamento ar specialių naudojimo sąlygų nustatytą daiktinių teisių į nekilnojamąjį daiktą suvaržymai.

Pagal VI „Registrų centras“ pateiktą informaciją (2004-03-01 raštas Nr. 1.12/1100)-538) žymos apie juridinius faktus dėl nekilnojamojo daikto įrašymo į Nekilnojamųjų kultūros vertybių registrą ar nekilnojamojo daikto buvimą nekilnojamųjų kultūros vertybių teritorijoje arba jų apsaugos zonoje pagal Nekilnojamojo turto registro įstatymo 15 straipsnio 17-18 punktus yra padarytos 2 245 objektams. Į Nekilnojamųjų kultūros vertybių registrą iki 2003-12-31 buvo įrašyti 8 649³³ objektai, t.y. tik 26 proc. kultūros vertybių (objektų) turi atitinkamus įrašus Nekilnojamojo turto registre. Kaip priežastį, dėl kurios žymos apie nekilnojamasias kultūros vertybes Nekilnojamojo turto registre nebuvo padarytos, VI „Registrų centras“ nurodė, kad nebuvo gauti prašymai įrašyti arba pagal gautus iš Centro dokumentus nebuvo galima identifikuoti nekilnojamojo daikto ir nustatyti jo buvimo vietas (žr. Centro komentaras).

Netinkamas kultūros vertybių apsaugos reikalavimų įteisinimas buvo

Centro komentaras

Centro teigimu, dalis statinių nėra inventorizuoti ir įtraukti į Nekilnojamojo turto registrą. Tokia pati situacija ir su sklypais, kuriuose yra kultūros vertybės, dalis jų iki šiol nėra suformuoti. Tai apsunkina Kultūros vertybių įrašymą į Nekilnojamojo turto registrą.

Valstybinės paminklosaugos komisijos išvada dėl kultūros vertybių apskaitos³²

Centro vykdoma kultūros paveldo vertybių apskaita yra nepateisinamai neracionali. Kiekvienais metais kultūros vertybių apskaitos problemos išlieka vis tos pačios ir jų nepašalinant situacija vis blogėja. Tokia padėtis yra pamatinė paveldosaugos neefektyvumo priežastis bei sąlygoja netvarką visose paveldo vertybių valdymo grandyse.

³² Valstybinės paminklosaugos komisijos 2004-03-12 posėdžio medžiaga

³³ Centro 2003 metų veiklos ataskaita

paminėtas Kultūros paveldosaugos pertvarkymo koncepcijoje bei Valstybinės paminklosaugos komisijos posėdžio medžiagoje (žr. Valstybinės paminklosaugos komisijos išvada).

Dauguma nekilnojamojo turto objektų yra įregistruoti Nekilnojamojo turto registre, o duomenys apie žemės sklypą – Valstybiniame žemės kadastru. Pagal Teritorijų planavimo įstatymą sklypų teritorijos nustatomos teritorinio planavimo dokumentais, o sklypų teritorijos, registruojamos Nekilnojamojo turto registre. Daugelis pastatų turi įteisintą (įregistruotą Nekilnojamojo turto registre) „funkciškai, kompoziciškai ar istoriškai susijusį sklypą“ – kultūros vertybės teritoriją, kuri turi būti saugoma kartu su vertybe³⁴. Todėl būtina derinti nekilnojamųjų kultūros vertybių teritorijų nustatymą su nekilnojamojo turto registre įregistruotų sklypų duomenimis ir teritorinio planavimo dokumentais nustatytais teritorijomis.

Auditorių nuomone, vienas iš pagrindinių Departamento tikslų turėtų būti objekto, kaip kultūros vertybės statuso įteisinimas, padarant atitinkamas įstatymu nustatytas žymas Nekilnojamojo turto registre. Siekiant užtikrinti efektyvų ir rezultatyvų lėšų panaudojimą, sudarant programas, rengiant teisės aktų projektus, tikslinga orientuotis į galutinį rezultatą – kultūros vertybės įregistravimą Nekilnojamojo turto registre.

Efektyviam ir tikslingam darbui reikalinga Kultūros vertybių registro duomenų integracija su kitais registrais. Įvertinus VĮ „Registrų centras“ 2002-02-19 atliktos Nekilnojamųjų kultūros vertybių registro duomenų bazės ir integravimo su Nekilnojamojo turto registru analizės medžiagą ir siekiant Kultūros vertybių registro duomenis integruoti su kitų registrų duomenimis, auditorių nuomone, Kultūros vertybių registrą iš esmės reikia sukurti iš naujo. Tikslinga apsvarstyti atskiro Kultūros vertybių registro eksploatavimo reikalingumą ir ekonominį pagrįstumą.

IŠVADOS:

1. Departamentas, 2003 metais pavesdamas UAB „Lietuvos paminklai“ vykdyti Kultūros vertybių apsaugos programoje (programai skirta 15 066 tūkst. Lt) numatytų darbų valdymo užsakovo funkcijas, nenumatė atliktų darbų priėmimo perdavimo aktų pateikimo Departamentui ir tuo neužtikrino tinkamos valstybės biudžeto lėšų panaudojimo kontrolės.

2. Valstybės biudžeto lėšos skirtos Kultūros vertybių apsaugos programos vykdymui, o, pavedant užsakovo valdymo funkcijas UAB „Lietuvos paminklai“, buvo sudarytos prielaidos valstybės biudžeto lėšas (500,4 tūkst. Lt – 5 proc. darbų kainos dydžio atskaitymai už užsakovo valdymo funkcijų vykdymą) naudoti neefektyviai.

---

³⁴ Valstybinės paminklosaugos komisijos komentaras

3. Kultūros paminklų ir vertybių tyrimų, apskaitos bei informacijos kaupimo programai skirtos lėšos panaudotos nerezultatyviai, nes tik 26 proc. kultūros vertybių (objektų), esančių Kultūros vertybių registruose, įregistruota Nekilnojamojo turto registre.

4. Kultūros vertybių apsaugos programos lėšos (98 tūkst. Lt), 2003 metais skirtos ES struktūrinių fondų paraiškų priedų parengimui, panaudotos neefektyviai, nes kultūros vertybių savininkai 2003 metais neskyrė trišalėse sutartyse numatytų lėšų šių darbų atlikimui.

5. Kultūros paminklų ir vertybių tyrimų, apskaitos bei informacijos kaupimo ir propagavimo programose numatytų užduočių vykdymas, pasirašant autorines ir terminuotas darbo sutartis, sudarė prielaidas neefektyviai naudoti finansinius ir žmogiškuosius išteklius.

6. Nenustačius kultūros vertybių įvertinimo kriterijų ir dokumentų, kurių pagrindu skiriamos programų rezervų lėšos, gali būti sudarytos sąlygos subjektyviai paskirstyti lėšas ir neracionaliai jas naudoti.

3. PROGRAMŲ VYKDYMO KONTROLĖS VERTINIMAS

Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu³⁵ patvirtintoje Valstybės biudžeto asignavimų valdytojų programų vykdymo kontrolės ir vertinimo tvarkos 5 p. nustatyta, kad institucijų vadovai iki biudžetinių metų pradžios turi paskirti atsakingus asmenis, kurie kontroliuotų programų vykdymą ir atsiskaitytų vadovams jų nustatytais terminais, pateikdami savo institucijų vadovų patvirtintos formos programų vykdymo ataskaitas. 2003 metų programų vykdymo ataskaitas teikė Departamento direktorės įsakymais³⁶ už 2002 metų programų vykdymo kontrolę paskirti asmenys.

Departamento 2003 metų programų uždaviniai, priemonės ir uždavinių įgyvendinimo vertinimo kriterijai suformuluoti

nevisiškai tinkamai, todėl Departamento 2003 metų programų vykdymo ataskaitos nesuteikia realios informacijos apie programų vykdymą (žr. 10 pavyzdys).

Lietuvos Respublikos nekilnojamojo kultūros vertybių apsaugos įstatymo 23 straipsnyje numatyta, kad nekilnojamojo kultūros vertybėse atliekamų **tvarkymo darbų eigą ir kokybę kontroliuoja** savininkas (valdytojas), **Departamentas** ir savivaldybių tarnybos, o **nekilnojamojo kultūros vertybių tvarkymo darbų priėmimo tvarką nustato kultūros ministras**, išskyrus nekilnojamojo kultūros vertybių tvarkymo statybos darbus (jų priėmimo tvarką nustato aplinkos ir kultūros ministrai). Šie reikalavimai nuo 2002-07-01 buvo nustatyti Nekilnojamojo kultūros vertybių apsaugos įstatyme³⁷. Kultūros ministerija iki 2004 metų pradžios nepatvirtino **Nekilnojamojo kultūros vertybių tvarkymo darbų priėmimo tvarkos**.

Vykdydama Kultūros ministro patvirtintos Antikorupcinės programos įgyvendinimo veiksmų planą, Departamento direktorė 2003-06-06 įsakymu Nr. Į-173 patvirtino „Kultūros srities antikorupcinės programos įgyvendinimo priemonių planą“. Šio plano vienos iš priemonių – parengti Kultūros ministro įsakymo „Dėl nekilnojamojo kultūros objektų tvarkymo darbų priėmimo tvarkos patvirtinimo“ projektą – tikslas yra nustatyti bendrus reikalavimus, priimant tvarkymo darbus ir užtikrinant proceso skaidrumą (priemonės įvykdymo laikas – 2003 m. rugsėjo 23 d.). Reikalavimai priimant tvarkymo darbus iki audito pabaigos nebuvo nustatyti.

10 pavyzdys

Kultūros vertybių apskaitos, registrų tvarkymo, propagavimo ir informacijos kaupimo organizavimo bei administravimo programos 2003 metų vykdymo ataskaitoje uždavinio įgyvendinimo vertinimo kriterijaus – *Kultūros vertybių išaiškinimas, inventorizavimas, apskaita, informacijos kaupimas, registro pildymas. Parengti apskaitos dokumentai - 900 įgyvendinimo būklė* yra 2 156.

Auditorių nuomone, pasirinktas netinkamas vertinimo kriterijus, kadangi kultūros vertybių apskaitos dokumentų rengimas galėtų būti Kultūros vertybių apsaugos programos dalies – Kultūros paminklų ir vertybių tyrimo, apskaitos bei informacijos kaupimo programos - vertinimo kriterijus. Kultūros vertybių apsaugos programos vykdymo ataskaitoje kultūros vertybių apskaitos dokumentų rengimas nenurodytas. Be to, numatytas įgyvendinimo planas – parengti 900 kultūros vertybių apskaitos dokumentų – buvo daugiau nei du kartus viršytas.

³⁵ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001-04-05 nutarimas Nr. 379

³⁶ Departamento direktorės 2002-01-28 įsakymas Nr. 020 „Dėl valstybės biudžeto asignavimų valdytojų programų vykdymo“ ir 2002-06-20 įsakymas Nr. 159 „Dėl kultūros vertybių apsaugos departamento strateginio veiklos plano vykdymo ataskaitos“

³⁷ Nekilnojamojo kultūros vertybių apsaugos įstatymo 2002-06-25 Nr. IX-991 redakcija

***Pastebėjimas.** Nekilnojamųjų kultūros vertybių tvarkymo darbų eigos ir kokybės kontrolės problemos buvo įvardintos Kultūros ministro 2000-03-03 įsakyme Nr. 88. Departamento direktorei buvo nurodyta užtikrinti nekilnojamųjų kultūros vertybių tvarkymo darbų priežiūros funkcijų vykdymą ir kontroliuoti programų vykdymui skirtų biudžeto lėšų panaudojimą.*

Departamento direktorės įsakymu³⁸ buvo sudaryta 3 asmenų komisija nekilnojamųjų kultūros vertybių tvarkymo darbų programos objektuose atliekamų darbų kokybės ir lėšų panaudojimo kontrolei atlikti. Komisijai pavesta ne rečiau kaip 3 kartus per ketvirtį pasirinktinai tikrinti tvarkomus objektus ir per savaitę nuo atlikto patikrinimo pateikti ataskaitą ir išvadas dėl tvarkomo objekto tvarkymo darbų kokybės, tvarkymo darbus reglamentuojančių teisės aktų reikalavimų laikymosi ir skirtų valstybės biudžeto lėšų panaudojimo. Atliekamų darbų kokybės ir lėšų panaudojimo kontrolė nustatyta tvarka nevykdoma, nes komisijos nariai ataskaitų ir išvadų dėl tvarkymo darbų kokybės, tvarkymo darbus reglamentuojančių teisės aktų reikalavimų laikymosi ir skirtų valstybės biudžeto panaudojimo 2003 metais neteikė (komisijos narių paaiškinimu, dėl didelio užimtumo ir transporto problemų).

Departamento direktorė 2003-08-05 įsakymu Nr. 276 „Dėl kultūros paminklų ir vertybių saugojimo (užsakomųjų) darbų programos vykdymo kontrolės“, siekdama sustiprinti atliekamų darbų, finansuojamų iš Kultūros vertybių apsaugos programos dalies – Kultūros paminklų ir vertybių saugojimo (užsakomųjų) darbų programos – kontrolę, pavedė specialistams, įsakymais paskirtiems koordinuoti ir kontroliuoti konkrečių užsakomųjų darbų vykdymą bei atliktų darbų priėmimą, teikti Programų rengimo ir atestavimo skyriui visų su vykdymu susijusių dokumentų bei **atliktų darbų aktų kopijas** (ne visi minėtame įsakyme nurodyti dokumentai teikiami šiam skyriui). Priemonių, siekiant užtikrinti tinkamą atliekamų darbų, finansuojamų iš Kultūros vertybių apsaugos programos dalies – Kultūros paminklų ir vertybių tvarkymo darbų programos – kontrolę nebuvo imtasi, nors Tvarkymo darbų programai buvo skirta 75,7 proc. Kultūros vertybių apsaugos programos lėšų.

***Pastebėjimas.** Departamentas už Tvarkymo darbus, atliktus nekilnojamose kultūros vertybėse 2003 metais, lėšas pervesdavo į UAB „Lietuvos paminklai“ sąskaitą pagal pateiktas ataskaitas ir PVM sąskaitas faktūras, neturėdamas įrodymų dėl atliktų darbų apimties ir kokybės.*

Lietuvos Respublikos nekilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos įstatyme nurodyta viena iš Departamento funkcijų – **kaupiti, sisteminti** ir skleisti informaciją apie nekilnojamąsias kultūros vertybes bei jų apsaugos metodus. UAB „Lietuvos paminklai“ kasmet pateikia Departamentui duomenis apie atliktus kultūros vertybių tvarkymo darbus bei atliktų darbų vertę, tačiau Departamentas neveda kultūros vertybėse biudžeto lėšomis, savininkų ar valdytojų lėšomis atliktų

³⁸ Departamento direktorės 2002-03-29 įsakymas Nr. 065 „Dėl nekilnojamųjų kultūros vertybių tvarkymo darbų programos objektuose atliekamų darbų kokybės ir lėšų panaudojimo kontrolei atlikti“

darbų apskaitos didėjančia tvarka. Auditorių nuomone, kultūros vertybių tvarkymo darbams skirtų lėšų apskaita didėjančia tvarka pagal kiekvieną objektą suteiktą informaciją apie valstybės indelį į kultūros vertybių išsaugojimą bei padėtų užtikrinti programų lėšų skyrimo ir panaudojimo skaidrumą.

IŠVADOS:

1. Departamentas neužtikrino tinkamos programų sudarymo ir vykdymo kontrolės:

- nustatyta tvarka nebuvo paskirti už 2003 metų programų vykdymo kontrolę atsakingi asmenys;

- Departamento 2003 metų programų uždaviniai, priemonės ir uždavinių įgyvendinimo vertinimo kriterijai suformuluoti nevisiškai tinkamai, todėl Departamento 2003 metų programų vykdymo ataskaitos nesuteikia realios informacijos apie programų vykdymą;

- atliekamų tvarkymo darbų kokybės ir lėšų panaudojimo kontrolė Departamento direktorės 2002-03-29 įsakymu Nr. 065 „Dėl nekilnojamųjų kultūros vertybių tvarkymo darbų programos objektuose atliekamų darbų kokybės ir lėšų panaudojimo kontrolei atlikti“ nustatyta tvarka 2003 metais nebuvo tinkamai vykdoma.

2. Departamentas nevedė kultūros vertybėse biudžeto lėšomis, savininkų ar valdytojų lėšomis atliktų darbų apskaitos didėjančia tvarka ir tuo neužtikrino programų lėšų panaudojimo skaidrumo.

IŠVADOS

1. Departamento 2003 metų programų uždaviniai, priemonės ir uždavinių įgyvendinimo vertinimo kriterijai suformuluoti neviseiškai tinkamai ir nesuteikia realios informacijos apie programų įgyvendinimo rezultatus, todėl negalime vertinti Departamento vykdomų programų tikslų ir uždavinių įgyvendinimo pagal Departamento nustatytus vertinimo kriterijus.

Departamento veiklos planavimo ir programų rengimo vertinimas

2. Departamentas, sudarydamas 2003 metų Strateginį veiklos planą, įvertino ne visus institucijos vidaus veiksnius, kurie galėjo neigiamai įtakoti tikslų pasiekimą.

3. Kultūros paminklų ir vertybių apskaitos bei informacijos kaupimo ir propagavimo programos (Kultūros vertybių apsaugos programos dalys) ir Kultūros vertybių apskaitos, registrų tvarkymo, propagavimo ir informacijos kaupimo organizavimo bei administravimo programa turi bendrą tikslą, šių programų pasiekti rezultatai yra bendri. Lėšas skiriant per vieną programą būtų aiškesnis lėšų panaudojimo rezultatyvumo vertinimas ir paprastesnis lėšų administravimas.

4. Į Kultūros vertybių apsaugos programos dalį – Tvarkymo darbų programą – įtraukta dalis paraiškų dėl kultūros vertybių tvarkymo darbų (2003 metais pradėtų tvarkyti kultūros vertybių), nepakankamai atsižvelgus į nustatytus paraiškų vertinimo prioritetus ir kriterijus.

Programoms vykdyti skirtų lėšų panaudojimo vertinimas

5. Įvertinus 2003 metais Departamentui skirtų Kultūros vertybių apsaugos programos vykdymui lėšų panaudojimą (programai skirta 15 066 tūkst. Lt), negalime teigti, kad lėšos buvo panaudotos efektyviai, nes:

- valstybės biudžeto lėšos skirtos Kultūros vertybių apsaugos programos vykdymui, o, pavedant užsakovo valdymo funkcijas UAB „Lietuvos paminklai“, buvo sudarytos prielaidos valstybės biudžeto lėšas (500,4 tūkst. Lt – 5 proc. darbų kainos dydžio atskaitymai už užsakovo valdymo funkcijų vykdymą) naudoti neefektyviai;

- ES struktūrinių fondų paraiškų priedų parengimui skirtos lėšos (98 tūkst. Lt.) panaudotos neefektyviai, nes kultūros vertybių savininkai 2003 metais neskyrė trišalėse sutartyse numatytų lėšų šių darbų atlikimui;

- Kultūros paminklų ir vertybių tyrimų, apskaitos bei informacijos kaupimo ir propagavimo programose numatytų užduočių vykdymas, pasirašant autorines ir terminuotas darbo sutartis, sudarė prielaidas neefektyviai naudoti finansinius ir žmogiškuosius išteklius.

6. Kultūros paminklų ir vertybių tyrimų, apskaitos bei informacijos kaupimo programai skirtos lėšos panaudotos nerezultatyviai, nes tik 26 proc. kultūros vertybių (objektų), esančių Kultūros vertybių registruose, įregistruota Nekilnojamojo turto registre.

7. Departamentas nevedė kultūros vertybėse biudžeto lėšomis, savininkų ar valdytojų lėšomis atliktų darbų apskaitos didėjančia tvarka ir tuo neužtikrino programų lėšų panaudojimo skaidrumo.

Programų vykdymo kontrolės vertinimas

8. Departamentas neužtikrino tinkamos programų sudarymo ir vykdymo kontrolės.

SIŪLYMAI

1. Rengiant strateginius veiklos planus: atlikti išsamią institucijos vidaus veiksmų analizę; detalizuoti uždavinius ir priemones; formuluoti aiškias priemones ir uždavinių įgyvendinimo vertinimo kriterijus; naudoti ne tik kiekybinius, bet ir kokybinius vertinimo kriterijus.

2. Lėšas kultūros vertybių apskaitos funkcijų vykdymui skirti per vieną programą, patikslinti etatų skaičių, kuris užtikrintų tinkamą kultūros vertybių apskaitos funkcijų vykdymą.

3. Priimant kultūros vertybių tvarkymo ir kitus darbus atlikti darbų apimties ir kokybės vertinimą.

4. Užtikrinti (pagal kompetenciją) tinkamą kultūros vertybių apsaugos reikalavimų įteisinimą.

5. Parengti kultūros vertybių apsaugai panaudotų lėšų apskaitos sistemą, užtikrinančią kiekvienam objektui skirtų lėšų apskaitą didėjančia tvarka.

Veiklos audito 1-ojo departamento direktorius

Rimantas Sanajėvas

Vyresnioji valstybinė auditorė (grupės vadovė)

Biruta Rudienė

Susipažinau
Kultūros vertybių apsaugos departamento
prie Kultūros ministerijos direktorė

Diana Varnaitė

Priešavarinių darbų apibūdinimas

Kultūros vertybių apsaugos departamento direktorės 1999-02-10 įsakymo Nr.29 „Dėl nekilnojamos kultūros vertybėse atliekamų priešavarinių, remonto, pritaikymo, tyrimo, konservavimo, restauravimo ir atkūrimo darbų tvarkos“ 8 p. nurodyta, kad nekilnojamųjų kultūros vertybių **priešavariniai (avarinės būklės likvidavimo)** darbai (toliau – priešavariniai darbai) yra tvarkymo darbų etapas, kai dėl įvairių priežasčių neįmanoma nedelsiant atlikti kitų tvarkymo darbų. Aukščiau minėtoje direktorės įsakymu patvirtintoje tvarkoje yra nuoroda į Organizacinį tvarkomąjį reglamentą STR 1.12.01:1996 „Statinių avarinės būklės pripažinimo tvarka“. Šis statybos techninis reglamentas buvo patvirtintas Statybos ir urbanistikos ministerijos 1996-11-15 įsakymu Nr. 156 „Dėl statinių avarinės būklės pripažinimo tvarkos patvirtinimo“. Pagal reglamento nuostatas statinio savininkas (naudotojas) rūpinasi statinio būklės įvertinimo komisijos sudarymu. Jeigu statinys yra kultūros vertybė ar stovi paminkliniame senamiestyje – avarinės būklės nustatymo komisijos sudėtyje turi dalyvauti ir Kultūros vertybių apsaugos departamento atstovas. Komisijos tyrimų ir vertinimo rezultatus įformina nustatytos formos aktu, pateikdamos konkrečias išvadas apie statinio ir jo inžinierinės įrangos būklę, pažeidimo laipsnį bei rekomendacijas dėl tolimesnio naudojimo.

Departamento direktorės 2000-11-15 įsakymu Nr. 317 „Dėl kultūros vertybių apsaugos programų, finansuojamų iš kultūros vertybių apsaugos departamentui skiriamų valstybės biudžeto lėšų, rengimo tvarkos patvirtinimo“ patvirtintos tvarkos 7.3 p. pateiktame sąvokų išaiškinime nurodyta, kad „avarinė statinio ir jo inžinierinės įrangos būklė“, „statinio ir jo inžinierinės įrangos avarinės būklės požymiai“, „defektas“, atitinka organizaciniame tvarkomajame reglamente STR 1.12.01:1996 „Statinių avarinės būklės pripažinimo tvarka“ apibrėžtas sąvokas.

Kitų saugojimo (užsakomųjų) darbų apibūdinimas

Departamento direktorės 2000-11-15 įsakyme Nr. 317 „Dėl Kultūros vertybių apsaugos programų, finansuojamų iš Kultūros vertybių apsaugos departamentui skiriamų valstybės biudžeto lėšų, rengimo tvarkos patvirtinimo“ nustatyta, kad kiti saugojimo (užsakomieji) darbai yra:

- apsaugos dokumentų rengimo darbai (kultūros paminklų ir vertybių tipiniai ir individualūs apsaugos reglamentai);
- kultūros paminklų ir vertybių specialiojo planavimo bei fizinių ar juridinių asmenų planuojamos ar vykdomos veiklos vertinimo (analizių, prognozių bei kt.) dokumentai, projektai, schemos ar kita;
- dokumentų ir medžiagos, reikalingos projektinei dokumentacijai ir programoms, rengimo bei šios dokumentacijos ir kultūros vertybių ekspertizių darbai;
- kultūros vertybių priežiūrą, naudojimą bei tvarkymą reglamentuojančių aktų bei norminių dokumentų rengimo darbai;
- saugomų teritorijų steigimo ir teritorijų planavimo bei kiti panašūs dokumentai;
- kultūros vertybių, jų teritorijų bei apsaugos zonų ženklavimas ir tokių dokumentų parengimas;
- žemėje, vandenyje, pastatuose ir kitur rastų kultūros vertybių požymių turinčių objektų tyrimas ir išvadų bei dokumentų parengimas;
- žalos, padarytos kultūros vertybėms, tyrimas ir nustatymas (išvadų bei dokumentų parengimas);
- kultūros vertybių apsaugos specialistų mokymas bei kvalifikacijos kėlimas;
- ryšių su užsieniu bei Europos paveldo tarybos programų bei Europos paveldo dienų Lietuvoje programos vykdymo užsakomieji darbai;
- kompiuterizuotas duomenų apie kultūros paminklų ir vertybių priežiūrą, naudojimą bei tvarkymą kaupimas bei analizė.

Centro atliktų darbų aktuose ir autorinėse sutartyse nurodytos išlaidos (Saugojimo darbų programos dalis) Apsaugos tikslais tiriamų archeologijos vertybių programos objektams

Objektas	Atliktų darbų aktuose nurodytos sumos (Lt)				Autorinėse sutartyse nurodytos sumos (Lt)
	Iš viso:	Soc. dr. suma	Pridėtinės išlaidos	Tiesioginės išlaidos autoriams	
	<i>1=2+3+4</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>
1. Luokesų ežero (Molėtų r.) polinės gyvenvietės povandeniniai tyrimai ir mokslinė ataskaita	5 094	1 120	361	3 613	9 000
2. Grabijolų (Žemaitiškių) pilkapyno (Vilniaus r.) archeologiniai tyrimai ir mokslinė ataskaita	8 615	1 894	611	6 110	4 400
3. Miško keliukų ardomų pilkapių eroduojančių dalių archeologiniai žvalgymai ir mokslinė ataskaita	4 797	1 054	341	3 402	5 000
4. Paprūdžių kapinyno (Kelmės r.) archeologiniai tyrimai ir mokslinė ataskaita	4 299	945	305	3 049	4 400
5. Naudvario kapinyno (Jurbarko r.) archeologiniai tyrimai ir mokslinė ataskaita	5 194	1 142	368	3 684	5 100
6. Sudotos žalvario amžiaus gyvenvietės ir kt. (Švenčionių r.) archeologiniai tyrimai ir mokslinė ataskaita	8 438	1 856	598	5 984	10 700
7. Archeologijos objektų eroduojančių dalių žvalgymo mokslinė ataskaita	6 463	1 421	459	4 583	3 700
Iš viso:	42 900	9 432	3 043	30 425	42 300

Autorinės sutartys

Sutarties objektas	Sutarties suma Lt.
1. Pagal KPC Archeologinių vietų 2003 m. tyrimų, inventorizavimo ir apskaitos dokumentų rengimo programą (tema Nr. 1 - Archeologijos objektų, įrašytų į Respublikinės ir vietinės reikšmės istorijos ir kultūros paminklų bei Naujai išaiškinamų istorijos ir kultūros paminklų sąrašus, taip pat įtrauktų į laikinąją istorijos ir kultūros paminklų apskaitą, įvertinimas), patvirtintą KVAD direktorės 2003-02-24 įsakymu Nr. I-037, atlikti Prienų rajono Bagrėno spėjamo kapinyno (AV 2097) žvalgomojus archeologijos tyrimus ir sukurti mokslinę ataskaitą.	3 000
2. Atlikti objektų mokslinius tyrimus ir pateikti menotyrinius-paveldosauginius vertinimus pagal Statinių puošybos ir įrangos ir kilnojamųjų kultūros vertybių (neesančių valstybinėse saugyklose) tyrimų, inventorizavimo ir apskaitos dokumentų rengimo 2003 m. programos 1 temos 2 patemę	4 000
3. Kultūros vertybių tyrimo, apskaitos bei informacijos kaupimo metinėmis programomis organizuojamų mokslo tyrimų ir plėtros paslaugų vykdymas pagal Statinių tyrimų, inventorizavimo ir apskaitos dokumentų rengimo 2003 m. programos 2.1 temą paveldo objektų (Kauno vandentiekio stoties statinių komplekso ir vandens malūno esančio Kazliškių k. Širvintų r.) įvairiuose šaltiniuose esančių duomenų išanalizavimas, žvalgomųjų tyrimų atlikimas, vertingų dalių ir elementų nustatymas, jų fiksacija ir atskaitos parengimas	1 144

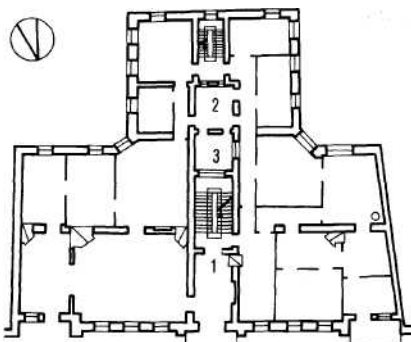
Terminuotos darbo sutartys

Sutarties objektas	Sutarties suma Lt.
1. Pagal Statinių tyrimų, inventorizavimo ir apskaitos dokumentų rengimo 2003 m. programos 1.2. temą "Tauragės apskrities dvarų ir palivarkų sodybos" 1 objekto, Jurbarko raj. (priedas 1.2. pozicija 1) apskaitos dokumentų parengimas, suformuojant dosjė pagal patvirtintus reikalavimus	1 429
2. Kultūros vertybių tyrimo, apskaitos bei informacijos kaupimo metinėmis programomis organizuojamų mokslo tyrimų ir plėtros paslaugų vykdymas pagal Statinių tyrimų, inventorizavimo ir apskaitos dokumentų rengimo 2003 m. programos temą 1.3 Telšių apsk. etnoarchitektūros objektai (priedas 1.32 pozicijos 1, 6, 13) - 3 sodybų, kurioms patikslinta sudėtis ir apimtis (15 aprašų), apskaitos dokumentų parengimas	2 258
3. Parengti 41 obj. (Šiaulių raj. Senųjų kapinių) apskaitos dokumentus dosjė, pateikti neįrašytų į Registrą objektų siūlymus Valstybinei paminklosaugos komisijai ir KVAD-ui įrašyti juos į Registrą pagal Memorialinių vietų 2003 m. tyrimų, inventorizavimo ir apskaitos dokumentų rengimo programos 1.2. temą	7 812

Ištrauka iš „Lietuvos TSR istorijos ir kultūros paminklų sąvadas“ 1 Vilnius,
(Vilnius, 1988, 394-395 p.)

Požėlos g. 18

294. EKSPERIMENTINĖS IR KLINIKINĖS MEDICINOS INSTITUTO RŪMAI istorizmo laikotarpio neobarokinių formų pastatas (AtV 71). 4 aukštų rūmai su rizalitu p. pusėje. Stovi prie pat Požėlos g. šaligatvio, yra ištisinėje jos namų eilėje. Pagr. (š.) fasado, atsukto į gatvę ir Nerį, sudėtingas dekoras originaliai skiriasi nuo kitų gatvės fasadų. Rizalitas yra kuklių formų, stovi tarp 2 uždarytų kiemų (rytinis įvažiavimu sujungtas su gatve). Rūmai yra T raidės plano. Aukštų planai beveik tokie patys. Iš laiptinių ir vestibulio per nedidelius koridorius įeinama į kabinetus (buv. gyv. kambarius). Pusrūsis su erdviomis koridorinės sistemos patalpomis...

Eksperimentinės ir klinikinės medicinos
instituto rūmų II aukšto planas

...Fasado dekoratyvumą ir plastinę įvairovę didina ažūrinės neobaroko ornamentikos balkonų tvorelės, žibintai, asimetriškai r. kampe įkomponuotų vartų grotos. Kiemų fasadai be dekoro (II—IV aukštus skiria karnizai). Buvusių svetainių, šokių salės ir svečių valgomojo interjerai puošnūs: lubos dekoruotos groteskų, augalinių ir figūrinių bei geom. motyvų reljefais; ritininės ir stačiakampės krosnys iš koklių, gausiai puoštų augalinių ir abstrakčių motyvų ornamentais, hermomis...

Eksperimentinės ir klinikinės medicinos instituto rūmų pagrindinis fasadas